

Ціна: 50 центів

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XIX

ЛИСТОПАД — 1968 — NOVEMBER

Ч. 226

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Вінграновський М. — 3 нових поезій	1
Рахманний Р. — За гідну українську держа- ву	2
Качуровський І. — Дуже поважна відповідь на листа Б. Олександрова	6
Мищенко М. — Іван Багряний — політичний діяч	10
Волиняк П. — А по закутинах республіки без змін... ..	14
Лихачов М. — Хто ви, пане Підлісний?	15
Волиняк П. — Революція в Канаді	19
Олександрів Б. — Старий. Поезія	19
Чапленко В. — Деякі міркування з приводу статті Д. Кислиці	22
Скрипник М. — Самарська фортеця	25
Вінграновський М. — Уже тоді, оповесні ... Листування. Дописи. Некрологи.	29

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

Одумівський хор "Молода Україна" і одумів-
ський ансамбль бандуристів ім. Гната Хоткевича
під керівництвом Валентини Родак виступає на
святкуваннях 50-річчя Української Православної
Церкви в Канаді (Див. репортаж на стор. 17-18).

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Хмара А., Торонто, Канада	1
Ласковський С., Куксвілл, Канада	1
Дзябенко В., Сан Томас, Канада	1
Косогор В., Чикаго, США	1

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ:

Т-во Взаємної Помочі, Вінніпег, Канада	\$25.00
Савчук В., Вінніпег, Канада	5.00
Кіреєв Д., Чикаго, США	5.00
Дзябенко Олена, Нью-Йорк, США	5.00
Мельниченко О., Джермантовн, США	5.00
о. прот. І. Чумак, Гартфорд, США	3.00

"Н О В І Д Н І"

Універсальний ілюстрований місячник.
Видає в-во "Нові Дні", редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

У Канаді: 5.00 дол. канадських на рік.
У США: 5.50 дол. американських на рік.
В Австралії: 3.50 дол. австралійських на рік.
У Франції: 20 франків на рік.
В Англії: 30 шілінгів (без змін).
В усіх інших країнах Європи: 4.50 дол. амер.
У Венеції: 4.50 дол. канадських.
Усі інші країни Південної Америки: 3.00 дол.
канадських.

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:
A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England.
В Австралії:
S. Krywolap, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide,
South Australia.

Замовлення і гроші слати на адресу:

Н О В І Д Н І

187 Yarmouth Rd. — Toronto 4, Ontario, Canada

Гавалешка Юрій, Монреаль, Канада	2.50
Андре М., Нью-Йорк, США	2.50
Андре В., Нью-Йорк, США	2.50
Романик Д., Торонто, Канада	2.25
Кайко С., Дедгам, США	2.00
Ганкевич Ю., Монреаль, Канада	1.50
Юрченко І., Соулт Сан Марі, Канада	1.50
Сіренко П., Лашін, Канада	1.50
о. Т. Глуханюк, Ватерфорд, Канада	1.00
Слободян Я., Торонто, Канада	1.00
Радченко Варвара, Монреаль, Канада	1.00
Андрешко Омелян, Маямі, Канада	1.00
Михальчук О., Торонто, Канада	1.00
Білан Марія, Арлінгтон, США	1.00
Шимко Василь, Торонто, Канада	1.00
Семенюк Зіна, Торонто, Канада	1.00
Н. Н., Лондон, Канада	0.50
Калата О., Торонто, Канада	0.50
Яковищенко В., Торонто, Канада	0.50

Сердечне спасибі всім за допомогу! Ред.

НОВІ УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НАШОГО ЖУРНАЛА

У зв'язку з подорожанням коштів друку і пошти
мусимо підняти ціну на "Нові Дні". Передплата
підноситься лише в Канаді і США. У всіх інших
країнах лишається без змін. Підносимо передплату
лише на 50 центів, отже, після виходу цього числа
передплата в Канаді буде 5.00 дол., а в США —
5.50. Це не покрий навіть підвищення поштових
оплат, а не то що друк й паперу.

Це й так буде менше, ніж передплата інших
журналів. Напр., "Українське Православне Слово"
коштує на рік у Канаді 5.50, маючи лише 28 стор.
(разом з обкладинкою). Сторінки меншого розміру,
ніж у "Нових Днях". Місячник "Жіночий Світ"
коштує в Канаді 5.00 дол. річно, але сторінок (ра-
зом з обкладинкою) має лише 28, а "Нові Дні" —
36. Платовий місячник "Юнак" коштує в Канаді і
США 6.00 дол., але має разом з обкладинкою лише
32 стор., а не 36, як "Н. Дні".

(Закінчення на 3-ій сторінці обкладинки)

Увага!

Увага!

ТОРОНТО й ГАМІЛЬТОН

• Безплатно чистимо печі (форнеси) •

Даємо безплатну цілорічну обслугову печей
нашим відборцям опалової оливи.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛИВУ!

DNIPRO FUEL OIL LTD.

TORONTO — 2174 Dundas St. West

Тел.: вдень і вночі — 537-2169

DNIPRO FUEL OIL LTD.

HAMILTON — 905 Barton St. East

Тел.: вдень і вночі — 549-9634

З НОВИХ ПОЕЗІЙ

КИЄВУ

На срібнім березі Дніпра,
Слов'янства золота столице,
Світанку мови і добра,
Вікно у світ стооке і столице,
Всі сто століть у скрути і жалі
Під небозвіддям згрозою днини
Ти водиш серцем нашим мужні кораблі
З вітрилами на щоглі України.

Духовна міро нації Дніпра,
Високий воїне з мозольними руками,
Та смерть стара, неправда та стара,
Що тихомудро жерла нас віками, —

Проклята, проклята, погине хай, згорить!
Ми люди, ми не блазні, не лакузи.
І вільний дух, і вільних дум союзи,
І вільний світ у нашу кров кричить.

І Є НАРОД...

На сизих пагорбах рясне село горіє,
І сірі вітряки докрилюють свій вік.
В брунатних берегах ріка багряна мріє.
І гай засмучений стоїть, як чоловік.

Ні лету літака, ні шурхотіння гуми,
Тут тільки я, тут я і неба тло.
І дума про народ, моя студумна дума
Навшпиньках заглядає у чоло.

Як минється усе! І дурень той, хто зміни
Незмінно заміня вчорашнім днем без змін
Народ в путі. Та він тавра не зніме
Із тих, хто за народ

являв

себе

взамін,

І, відрізаючи живі шматки з народу,
Пророкував народові майбуть.

Та брів народ. Де бродом, де без броду,
Без нас, нетяг, тягнувся з не бути в буття.

Бо він народ. Бо він глагол життя.
Він зміна змін. Йому нема заміни.
Бо він один крізь весни і крізь зими
Веде свій слід з не бути у буття.

А ми? Хто ми?

Себе ми знаєм зроду.

Чимало віддалось нас жаху в рот.

Лиш ті не віддалися, хто народу
Віддав себе і ствердив свій народ.
Ми знову є. Ми — пізні. Найпізніші.
Що вирости з худеньких матерів
в саду порубаним.
Я знаю, не для тиші
вулкани дивляться
З-під наших юних брів.

Є Віра. Є Свобода. Кров і шмаття.
Естрада, сало, космос, кавуни.
І є народ, в якого є прокляття,
Страшніші од водневої війни.

**

Цієї ночі птах кричав
У небо відлетіле.
Цієї ночі сніг упав —
На чорне впало біле.

Цієї ночі-уночі
Ми тихо говорили...
Різдвяні пахли калачі
Шибки в мороз горіли.

З далеких берегів і лоз
В цю снігопад лапату
Приніс від зайця Дід Мороз
І дещо нам у хату.

Один лиш птах кричав-болів
За морем, за горами,
І наш різдвяний стіл білів
В кутку під рушниками.

**

Ти схожа. Дві краплі води
Упало з весла золотого.
Ти схожа, як дві біди
Ні з того, ні з сього.

І огірок, що на столі
Лежить у грудні перед нами,
І небо, що лежить над нами
У гололідному гіллі,

Й готель, де ти прибув і вибув,
Рука на пальовій стіні, —
Це все, немов далекий вибух,
Як пам'ять втрачена мені.

(Із збірки "Сто поезій", Київ, 1967)

ЗА ГІДНУ УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО УКРАЇНСЬКИХ ЛІТЕРАТОРІВ УРСР, ЩО ПРАГНУТЬ ЗБЕРЕГТИ
"СОБОРИ СВОЇХ ДУШ".

За сучасних умов в Україні літератори й письменники є, на жаль, майже єдиними справжніми речниками українських народніх прагнень, прихованих або приглушених в інших прошарках українського суспільства. Тому, пробуючи з'ясувати своїм землякам в Україні свої погляди на пекучі українські проблеми, українець-емігрант може зробити це гідно тільки через них — літераторів і письменників. Ось чому і цей лист адресовано саме так, а не інакше.

Офіційні речники правлячих кіл Києва, за допомогою радянської преси й радіомовлення, атакують українських патріотів за кордоном як "ворогів українського народу" за те, що вони не схвалюють діяльності тих правлячих кіл і часто докоряють їм за їхнє вкрай покірне служіння Москві. Попадається в тих випадках і мені за те, що в українській та чужомовній пресі я привертаю увагу української та чужоземної громадської думки до колоніального становища України в системі Радянського Союзу. До голосу київських і московських пресових органів долучують свої лайливі вигукі керівні комуністи українського роду в Канаді й Сполучених Штатах Америки, бо вони однаковою мірою затривожені нашою документальною критикою уряду й компартії УРСР як слухняного знаряддя у руках московських керівників.

Як усім українським патріотам за кордоном, так і мені байдуже, що про нас думають, говорять і пишуть московські чиновники. Вони бо суттєво не різняться від своїх попередників — петербурзьких царських чиновників; вони нині гноблять навіть своїх єдинокровних братів — росіян за кожне їхнє слово правди про рабські умови життя в їхній російській імперії.

І байдуже мені, що думають, кажуть і пишуть про нас офіційні речники Української РСР. Я певен, що вони роблять це не цілком з власної волі, але значною мірою під примусом, а ще частіше "з мотивів зовсім не ідеальних — користи і страху" (як висловився М. Грушевський). Московський "великодержавний держиморда" (як писав Ленін) вимагає від своїх воєвод напасницьких виступів проти всіх щирих українських патріотів.

Однаковою мірою байдуже мені, що кажуть і пишуть про нас різні комуністичні агітатори на північно-американському континенті. Вони бо завжди вірно служили інтересам Москви, а не Києва. Вони всіляко вихваляли політику Сталіна в час його найжорстокіших "порушень радянської законності"; вони теж схвалюють основні тези політики московських верховодів нині, саме в час посиленого русифікаційного тиску на Україну.

Але ні мені, ані нікому з українських патріотів на чужині не байдуже те, що дехто з чесних українців — безпартійних та щирих визнавців марксистсько-ленінської доктрини, будучи відрізаним від джерел правдивої інформації сталінською цен-

зурою, інколи піддається "співові зрадливої сопліки", як писав Ю. Клен, і готовий повірити в деякі наклепницькі твердження офіційних радянських пропагандистів. Щоб не знижувати рівня українських дебатів про пекучі українські питання між щирими українцями, я не відповідалиму всім цим напасникам полемічно, але спробую з'ясувати Вам (а через Вас можливо і українському суспільству взагалі) моє принципове ставлення до основних аспектів української державності. У ґрунті речі, ідеться тут передусім і про з'ясування ставлення українця до українця незалежно від їхніх політичних, суспільно-економічних, філософських чи релігійних переконань. Те ставлення не повинно залежати ні від державних форм, у яких Ви живете і працюєте, ні від суспільно-економічного ладу, який Ви вважаєте Вашим власним. Щоб це загальне твердження унаочнити детальніше, з'ясовую його в ряді особистих заяв стосовно таких пекучих питань: Що обстоєє політичний український емігрант? Проти кого він бореться? До чого він прямує? Чи можна робити йому закид, що, мовляв, він "ненавидить власний народ"? Чи можна обвинуватити його, що він хоче повалити всякий інший лад в Україні, щоб тільки встановити там українську державу "лише таку, яку він хоче?"

Особистим відкритим листом до українців — людей доброї волі надіюсь не лише висловити особисте ставлення до проблеми "За яку Україну?", але й надіюсь висловити якоюсь мірою задушевні переконання багатьох українських патріотів на чужині. Поскілки, однак, тут кожному з нас вільно визнавати які завгодно погляди, цей відкритий лист є все таки передусім висловом поглядів автора.

"Дорогі Земляки - українці! Я — громадянин Української Народньої Республіки, утвореної 20 листопада 1917 року, незалежної держави з 22 січня 1918 року, розширеної територіяльно на західноукраїнські землі революційним актом 1 листопада 1918 року, об'єднаної 22 січня 1919 року та визнаної урядами кільканадцятих держав тогочасного світу. Посідання того громадянства визначає моє нинішнє мислення такою мірою, як і формувало воно мою свідомість у дитинстві й молодості, коли я жив на рідній землі. Те громадянство я зберігаю в соборі моєї душі, як зберігають його мої ровесники і старші громадяни тієї української держави, як зберігають його теж усі ті, що народилися пізніше, але своїми почуттями і своєю працею-боротьбою за відновлення гідної української держави придбали собі те право зватися її вільними громадянами.

Усі ми можемо з гідністю повторити Шевченкове: "Мені однаково, чи буду я жити в Україні чи ні..." Бо Україна, українська держава — завжди з нами; вона зберігається в наших душах незалежно від того, де б ми не перебували на чужині.

Відносно нерозвинута і слабка була ця молода

Українська Народня Республіка відродженої української нації пів століття тому. У міжвоєнному періоді несправедливого миру вона рік-річно немов віддалялася від нас — ставала історичним фактом, але її ім'я зберегло свою гідність: це — невипрошена, ніким не подарована українська держава, відвойована зброєю і кров'ю наших батьків і дідів. Порівняно з високорозвинутими тогочасними великодержавами, вона була ще слабкою у багатьох відношеннях, але хоч бідна — вона була гідна.

Тому ніяке чужоземне громадянство — навіть найбільшій й наймогутнішій державі сучасного світу! — не спроможне замінити мені своєю гідністю того українського громадянства, подарованого мені Українською Народньою Республікою.

Ось чому ніхто з нас не міг би стати ані мешканцем УРСР ані лояльним "громадянином" тієї республіки, хоча вона формально зветься українською та має свій конституційний уряд у Києві. З нашого боку це був би крок у неволю минулого — крок у час колоніальної підлеглості України російським царям. Адже УРСР не має власного громадянства, тільки примусово й автоматично накладає на кожного свого мешканця громадянство т. зв. СРСР, що нічим не відрізняється від всеросійського громадянства колишньої царської Росії.

Мені однаково, чи київські правлячі кола зрозуміють логіку цих міркувань або чи зуміють вчутися в наші почуття. Київські керівники ніколи не були вільними громадянами української суверенної держави, то й, можливо, вони не відчували тиску чужоземного ярма на своїх шиях так, як відчуває його вільна людина вільного народу.

Я народився вільною людиною від вільних батьків — громадян Української Народньої Республіки. Над моєю рідною хатою колись співали мені гарматні стрільна батареї української артилерії, розташовані коло сарматської могили на узгір'ї над Дністром: це летіли "гостинці" для західнього окупанта, гармати якого люто гримали на Жидачівській горі, над річкою Стрий. Згодом над моєю колискою зловіщо блистів багнет польського наїзника і той блиск освітив у моїй підсвідомості весь жах майбутньої неволі, відзеркаленої в поплотнілих обличчях матері й бабусі, в обличчях багатьох інших матерів, бабусь і сестер моїх ровесників.

Ночі нашої юности роз'яснювала заграва від пожеж дворич, а дні нашої молодости проходили, отінені шибеницями, на яких задущувало сміливців — оборонців Української Народньої Республіки. Будні минали під звуки пострілів в обличчя окупантів, великі святкові дні — часто на зударах з жандармами серед могилок захисників тієї української суверенної держави. Наші почуття гартувалися під розгумом польської та мадярської солдатески в українських селах, наші серця німіли твердлі серед відгомонів масового винищування мільйонів українських селян штучним голодом, здійснюваним під новим московським караулом і під радісними співами й вигуками малоросів.

У зрілий вік вступив я під гуркіт великого походу "на шляху, що значився на карті, як шлях походів вікових" (М. Бажан). Бувши вільним гро-

мадянином суверенної української держави, я — разом з багатьма іншими українцями — вважав моїм святим обов'язком дати мій скромний вклад у всенародню українську боротьбу проти німців, мадярів, румунів та колишніх союзників гітлерівської Німеччини — совето-росіян, які "ще більші кували кайдани для мого народу".

Ніхто з цих могутніх наїзників не міг вирвати з нашої збірної душі природнього громадянства Української Народньої Республіки. Тому теж нині мені однаково, як називається теперішній гнобитель українського народу: москаль, по-традиційному, чи "старший брат" по-пропагандистському. Проти цього окупанта, що насильно захопив територію суверенної Української Народньої Республіки після трилітньої кампанії (1918-1920), звернена вся діяльність українських патріотів на чужині.

Мені однаково, чи хтонебудь з наших дорогих земляків в Україні будьколи дізнається про ці наші ширі, але в історичній перспективі дрібні й скромні зусилля, проваджені з метою відвоювати законні права українського народу, захистити гідне ім'я суверенної української держави і передати її несплямлений прапор нашим нащадкам на чужині. Ми вважаємо себе тільки сірими воїнами вільнолюбної української армії Української Народньої Республіки без ніяких претенсій до володіння Україною.

А втім, суттєвого значення не має й те, чи хтонебудь в Україні вважатиме нас українськими патріотами чи може дехто кине в нашу сторону завчене від ворога обвинувачення: "Вороги всякого прогресу в Радянській Україні!" На жаль, така чи інша думка про нас не змінить нинішнього трагічного становища українського народу на його "не своїй землі". Він далі є лише рабом у чужоземців — росіян, зміцнених червоними дво-рянами українського роду. Тому ніхто з нас тут не є і не може бути "ворогом прогресу в УРСР", бо того прогресу нема в найсуттєвішій галузі життя народу: Україна далі утримується в колоніальній залежності від Росії, насправді є її експлуатованою частиною. А втім, всіх щирих українців, вважаємо нашими братами, а всі їхні досягнення — українськими народними надбаннями, хоча не визнаємо ні їхньої ідеології, ні економічної доктрини.

Щодо мене самого, то мені насправді однаково, який суспільно-економічний лад мав би існувати

У НАШОМУ ВИДАВНИЦТВІ ВИЙШОВ
НОВИЙ РОМАН

ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

"СОБОР"

Видруковано цей роман на доброму папері, книжка не клеєна, а шита нитками, двокольорова обкладинка Петра Магденка, 240 сторінок друку.

Ціна: \$3.25 за примірник разом з пересилкою.

Замовляти в "Нових Днях".

в Україні та як його звати б: радянський, соціалістичний, комуністичний, прогресивний чи система вільних підприємств. Усе це — теоретичні прикметники. Українці, мешканці України самі повинні вирішити питання, як їм жити і на який лад їм організувати своє життя. Адже це їм самим і їхнім нащадкам доведеться жити в суспільно-економічних рамках, що їх вони встановлять. Але вирішувати це вони повинні самі по своїй волі, без ніякого стороннього втручання. Тоді справді "Хай мовчать Америки й Росії!" Тим самим теж і я, один із політичних емігрантів, я теж не маю і не матиму права вирішувати це за них чи для них, поскільки я не живу в Україні та й однаково мені, чи житиму я там чи ні... Бо ж нікому з нас не йдеться про забезпечення собі місця в нашій ідеальній українській державі.

Але однаково мені, коли в нинішній радянській системі, встановленій Росією на Україні насильно, мешканці села й міські трудівники дали приковані до місця їхньої праці точнісінько так, як були приковані трудові кляси України за російського царату. Не однаково мені, коли російський колоніст займає кращі місця в адміністрації й економії України, а українців радяно-російська система витискає з їхньої власної території на чужину: в Росію, в Казахстан, на Далекий Схід, в Арктику. І не однаково мені, коли москаль отримує вигідніше помешкання в українському місті, а українця з такими самими кваліфікаціями трактують у його Українській РСР, як другорядного, менш цінного громадянина СРСР, немов східно-європейського негра. Не однаково мені, коли росіяни примушують моїх братів-українців масово і повсякденно славити расову, культурну, економічну, політичну, військову і навіть церковно-релігійну вищість ніби братнього російського народу. Усіх його полководців з царського й радянського періодів, всіх реакційних і прогресивних діячів російської культури, царів-гнобителів і комісарів-ліквідаторів, інтернаціоналістів і русифікаторів українців в УРСР примушений славити, як добродіїв українського народу! А водночас знецінюється і затаюється творчі здобутки українців дореволюційного й радянського періодів історії України.

Та й не однаково мені, коли за всякий прояв української національної гідності, за всяку спробу відвоювати гідне ім'я українському народові в СРСР українців обвинувачується в "буржуазному націоналізмі" й "вузькому шовінізмі", а в той же час московський централіст і російський націонал-комуніст діють безкарно, як діяли вони в найтемніші дні царя Миколи I-го і диктатора Сталіна. Не однаково мені, коли за гідне слово в обороні українського характеру навіть УРСР і її конституції поліційні чинники Москви гноблять по тюрмах і концтаборах Росії українських патріотів, хоча тії українці є визнавачами марксистсько-ленінської ідеології московського режиму. А скільки таких українських діячів фізично ліквідовано протягом останнього пів століття?...

Мені однаково, яку Україну будували чи планували збудувати всі ці знищені, запламовані, промовчані чи ув'язнені творчі уми українського народу. Однаково, яку культуру в Україні вони роз-

вивали чи намагалися розвинути: поступову чи консервативну, східню чи західню, соціалістичну, комуністичну, радянську, буржуазну чи націонал-комуністичну. Важливо тільки, щоб вона була своєю формою і змістом українська. Чи ці діячі в минулому і в сучасному були або є марксистами-ленінцями чи ні, теж байдужісінько мені. Для мене — вони тільки українці, які гідно захищали або захищають нині свої особисті вольності та право українського народу на свій самобутній розвиток. І за страждання цих українців болить наша збірна душа, бо ми з ними — лише дрібні частинки мільйонного серця в організмі української нації. Вони в різні часи, хоч і з відмінних позицій, прагнули того самого, що прагнуть усі щирі українці в Україні та поза її межами: вивести свою націю, як гідну співучасницю сім'ї націй у "народів вільних коло".

Мені однаково, хто репрезентував би Україну в майбутньому на тому міжнародньому форумі: українські націоналісти-демократи чи українські націонал-комуністи, українські демократи-республіканці чи українські консерватисти-монархісти. Важливо тільки, щоб український народ — через своїх вільно обраних парламентських представників — уповноважив таку репрезентацію. Але не однаково мені, коли сьогодні серед 130-ти держав націй світу лише Україна (поряд з меншими неросійськими націями СРСР) позбавлена власного голосу в "народів вільних колі". Навіть в Об'єднаних Націях, членом яких є УРСР, з Україною ніхто не рахується, як реальним фактором, її не вважають там окремою суверенною нацією, бо УРСР не здала визнання як держава в жодній чужоземній державі. Адже київський уряд не має ні одного представництва в будь-якій державі — комуністичній чи капіталістичній. УРСР — з її Верховною Радою, урядом і конституцією є лише частиною російської комуністичної великодержави так, як географічна територія України була частиною російської царської великодержави. А вже найбільш болючим є те, що теперішній київський уряд теж не шанує власної республіки, її законів, її конституції, а тим самим він не шанує і сам себе — видно не вважає себе справжнім суверенним хазяїном на своїй території. Той уряд дозволяє московським поліційним чинникам арештовувати і гнобити навіть власну українську марксистсько-ленінську молодь всупереч Конституції УРСР, дозволяє на засилення ув'язнених українців-комуністів у концтабори Росії, він погоджується на русифікування українських міст і сіл, він висилає поза межі України (в Росію і Казахстан) тисячі молоді й спеціалістів на постійне поселення й тимчасові довготривалі роботи, а водночас не захищає прав української меншості в Російській Федерації та інших комуністичних державах. Хіба такий уряд можна вважати справжнім урядом української суверенної держави? Своєю діяльністю і своєю недіяльністю він понижує себе й республіку, не дозволяє їй розвинутися в гідну українську державу.

Мені однаково, яку політичну форму чи структуру мала б така гідна українська держава: республіканську чи монархічну, націонал-демократичну чи соціалістично-радянську. Важливо, щоб

у цій державі були всі можливості для розвитку і зміцнення української національної культури й економії, щоб державною мовою там була українська мова — обов'язкова для всіх мешканців, щоб законодавча палата в Києві схвалювала власною волею — без московського втручання — всі закони з точки зору інтересів українського народу, щоб київський уряд мав свої дипломатичні представництва у всіх важливіших центрах світу, а водночас, щоб мешканець України виконував військову службу в українській армії, на українській території, а не поза її межами, як колоніальний раб. З такою українською державою не ворогував би, мабуть, жоден український патріот, не зважаючи на свої політичні й ідеологічні погляди. Відмінність поглядів на форму правління в Україні дозволяла б нам — політичним емігрантам — лише на гідну, конструктивну критику конкретних заходів київського уряду та парламенту, але не дозволяла б на заходи, що підривали б ґрунт під самою структурою тієї гідної української держави.

Влада такої суверенної української держави могла б навіть заборонити мені чи іншим не-конформістам вступ на її територію, могла б відібрати в нас право на законний захист у потребі, теоретично належний кожному українцеві. А вже ж, наша присутність на Україні не є конечна для того, щоб там утворити гідну українську державу, тому однаково, чи ми там будемо жити чи ні.

Але насправді мені було б однаково, чи міг би я побувати в тій українській державі чи ні, байдуже, як вона там не звалася б: Українська Народня Республіка, Українська Монархічна Держава чи Українська Радянська Соціалістична Республіка. Поскільки її уряд був би суверенним керівником тієї держави і був би визнаний за суверенний уряд України Москвою, Вашингтоном, Парижем, Оттавою, Лондоном, Пекіном, Римом, Буенос Айресом, Варшавою, Тел Авивом, Букарештом, Каїром, Будапештом і Токіо, той уряд викликав би пошану до себе і в мене та напевно в багатьох інших українських патріотів на чужині незалежно від їхніх політичних переконань. Нам вистачало б свідомості факту, що українська суверенна держава українського народу справді існує в реальному світі та що вона така, якою хоче її мати наш український народ. Перед народним рішенням мусить поступитися окрема людина, мусить визнати його, як живучий факт.

Але мені не однаково, що Українську Народню Республіку, здвигнену нашими батьками й дідами в огні війни й революції, до того ще й окрадену царською Росією, окупували наприкінці 1920 року радяно-російські війська, а нові володарі нової Росії перетворили її в колонію Москви під назвою "УРСР". Їхні наслідники щедалі більше переформовують її в "невід'ємну частину" русифікованого Радянського Союзу і намагаються довести до злиття українців з росіянами в одну націонал-комуністичну російську націю подібно, як пробували створити з москалів і неросіян одну російську націю їхні попередники — царі.

Однаково мені, як звати цих новітніх "собірате-НОВИ ДНІ, листопад, 1968

лей" слов'янських і неслов'янських земель: марксистами-ленінцями, сталіністами чи централізаторами націонал-комуністами. Усі вони — росіяни з російською традицією імперіалізму. Проти них ми боролись, боремося і будемо боротись, як з чужоземними окупантами.

Зате не однаково мені, коли на агрегатній лінії новочасного московського колоніалізму, що перетворює українців у безобличну російську масу "совєтських людей", працюють деякі українці, як працювали русифікаторами за царату численні, невідомі свого роду "малороси" і "хохли". Їм однаково, чи буде український народ будь-коли "господарем домовитим" у своїй країні чи ні, аби тільки Росія і російський націонал-комунізм не зазнали шкоди і щоб вони самі попри росіян зберегли власні пости і вигоди. Свої особисті інтереси вони прикривають теоріями про інтернаціоналізм, а на практиці провадять русифікацію, будучи самі рабами, вони допомагають "задушувати Україну", як писав Ленін, в ім'я "захисту вітчизни великоросів". Посередньо про них він сказав: "такий раб є холуй і хам, що викликає законне почуття обурення, презирства й огиди".

Хоча вони українського роду, в нас з ними не може бути спільної мови. Ми поборюємо їх такою мірою, як і їхніх наказодавців — новочасних московських дворян. Вони не є ані органічною, ні психологічною часткою українського народу, тому наша боротьба проти них ніяк не спрямована проти України та її інтересів, а навпаки: в обороні права України на самобутнє існування і розвиток! І ми робимо це, бо ми всі тут вважаємо себе вірними синами українського народу і духовними громадянами української суверенної держави, незалежно від того, де і в якій країні кожний з нас живе!

Ось що хотів я довести до відома всіх щирих українців на території України, які обстоюють ідею суверенної української народовладної держави. Ворог всіляко силкується посіяти незгоду й непорозуміння між нами і Вами. Він намагається переконати суспільство України, наче б то ми — "вороги українського народу та всякого прогресу в УРСР". З'ясовуючи мої власні погляди на питання української державности, захищаючи себе самого перед зловмисними закидами речників окупанта України, я надіюсь, що висловлю теж думку багатьох українців на чужині, коли скажу: "Дорогі Земляки! Бережімо собори наших українських душ! Не дозволяймо затруїти їх взаємонедовір'ям!.."

Нам усім однаково, що думають про нас чужоземні окупанти і їхні помічники — сівачі того недовір'я між нами. Але нікому з нас тут не однаково, що думає про нас здорове українське суспільство в Україні. Надіюсь — ні, я певний того! — що і Вам, Дорогі Земляки, не однаково, що ми думаємо про Вас. То ж спільно бережімо собори наших українських душ, де зберігається наш спільний ідеал української державницької нації. Без почуття цієї спільности не може зберегтися живою ніяка нація в світі.

Монтреал, 1-го листопада 1968.

ДУЖЕ ПОВАЖНА ВІДПОВІДЬ НА ЛИСТ Б. ОЛЕКСАНДРОВА

Дорогий друже Борисе!

Папуги живуть колгоспом. Кільканадцять чи кількадесят самиць відкладають яйця в одно гніздо, а потім по черзі висиджують. Про вилуплених папушенят ніхто не може сказати, хто з них тато, а хто мама.

Я не знаю, чи існує якась можливість на підставі певних індивідуальних рис або більшої чи меншої талановитости відрізнити творчість окремих представників нью-йоркської групи.

І хто з них у своїх творах розкриває містичний міт, а хто, навпаки, мітичну містику.

Але я знаю одно: коли один член групи пише про другого, що той користується у своїй творчості не аналітичною мовою, як інші поети, а синтетичною, то це глумління, поперше, з лінгвістичних термінів, які мають усталене значення, а подруге, з українського читача, який тих термінів не знає.

Що наші творці й адепти новітніх мистецьких теорій самі, за винятком одного Костецького, не мають ніяких твердих знань у ділянці поезики, свідчить хоч би той факт, що вони досі не спромоглися — ні поодинці, ні всім колгоспом, — написати нищівну рецензію на мою "Строфіку".

Коли я вже згадав "Строфіку", то мушу сказати, що мені трохи досадно, що, виносячи прихвильний обмін поетичних опіній на загальний форум, ти торкаєшся лише моєї рецензії на збірку "Туга за сонцем" та статті-доповіді про українських поетес, а зовсім не торкаєшся першого розділу третьої частини "Строфіки" (розділ зветься "Канонізовані строфи та їх місце в поезії"), де під мої опінії підведена інша база, міцніша й глибша.

Мені б дуже хотілося, щоб Петро Кузьмович та ред. А. Глинін передрукували цей розділ у "Н. Днях" та "Укр. Вістях".

Вибач за щирість, але хоч ти й маєш мистецький смак у тисячу разів тонший від наших нью-йоркських поетів, але щодо твоїх знань з ділянки поезики, то вони не набагато кращі, ніж у нью-йоркців.

Тільки тому ти й міг написати, що "мистецтво не сприймає ніяких приписових обмежень" і що "аритметична ясність у проблемах мистецтва немислима".

Якщо ти віриш, що я тямлю щось у питаннях поезики, то дозволь викласти деякі засади цієї науки.

Отже — мистецтво якраз і починається з обмежень. У кожному стилі відрізняємо три моменти:

- 1) обов'язкове,
- 2) допустиме,
- 3) заборонене.

"...треба бути, вибачте, Качуровським".
Б. Бойчук, "Нові Дні", ч. 222/223

Співвідношенням обов'язкового, допустимого й забороненого відрізняються між собою мистецькі стилі й напрямки.

З усіх існуючих стилів лише клясицизм є стилем інтегральним — з власною метрикою, стилістикою (включаючи ейдологію) та генерикою.

Умовність клясицизму — загальновідома, але мало кому відомо, що всі інші стилі так само, якщо не більше, містять у собі елементи умовности. Напр., у російській та англійській літературі минулого століття, що її (літературу) зараховують до "реалізму", персонажі видаються нам цілком нереальними, бож усі вони — асексуальні і не виконують звичайних фізіологічних функцій.

Це, друже, обмеженість реалізму.

В мистецтві необхідна наявність правил гри, без умовности не існує мистецтва — як це показав колись Віктор Шкловський у книзі "Хід коня".

(Наш приятель Б. Бойчук теж чув десь, що "поезія повинна мати елементи гри" — але не добравши, в чім справа, вирішив, що мова йде про забаву, пустощі, жарт — як складову частину мистецтва!).

Правда, у першому бараці шпінтальського табору — пригадуєш? — можна було колись чути голос Севи Ріхардта: — Яків Іванович! У вас ферзь конем ходить!

Але уяви гру в шахи, де кожна фігура може робити будь-які рухи, крім тих, що виникли в старовиннім Шумері (звідки, а не з Персії, як це чомусь думають, походить гра в шахи) і були закріплені на міжнародних шахових турнірах. Це була б уже взагалі не гра, а якщо гра, то в антишахи.

Подібне відбувається в сучаснім мистецтві, зокрема в поезії, з якої виключено (табу!) все найкраще, що відбиралося, відстоювалося і закріплювалося, почавши від "Гільгамеша" та "Іліади" і скінчивши "Попелом імперій".

Рима, наприклад, від уложеної Конфуцієм антології "Шицзін" і до наших днів проіснувала щось 2600 років, а тепер її скасовано "за ненадобністю".

Тому, як у вірменському анекдоті, можливі тільки "два виходи": або вважати новітню літературу антилітературою (існують же терміни антитеатр, антироман, антипоезія), або взагалі нічим її не вважати.

Доказ на право існування новітнього мистецтва траплялось мені читати багато разів. Він той самий, завжди той самісінкий у різних авторів, але сприймати поважно його ніяк не випадає, бо це звичайний софізм.

Нам кажуть так:

Данте писав інакше, ніж Гомер, а Шекспір ще інакше. І всі вони — поети. Тому Патриція чи

Юрій Тарнавський, які пишуть іще інакше, також поети.

Але такий хід міркувань нагадує старовинний софізм:

Ти — не я. Осел — теж не я. Ерго — ти осел. Тепер про експеримент у мистецтві.

Для того, щоб робити фізичні чи хемічні досліди, треба насамперед добре знати закони фізики і хемії.

Так само і в літературі.

Щоб експериментувати, треба спочатку вивчити, що таке, наприклад, раджаз, і що таке кеннінг, і що таке антиметабола. І чим відрізняється скажімо, машал від джатаки.

Опанувавши цю премудрість, можна робити експерименти — і то цікаві експерименти.

А без того буде лише вдале чи невдале наслідування поганих зразків.

Пригадуєш у Мопассана? — вагітна жінка підв'язувала черево таким способом, щоб деформувати плід. Щось подібне роблять і наші нью-йоркці.

Мені особисто стався такий випадок. У друкарні, перед друком, розсипали набір однієї моєї поезії, потім склали як попало і пустили в машину.

І, уяви собі, після появи тієї нісенітничі, мене стали вітати і гратувати як великого майстра поезії: — Я, знаєте, читав ваші попередні вершки. Все таке слабоньке... Аж тепер я бачу, що ви — справжній поет.

І Ганнуса Черинь писала мені колись, після того, як ви разом написали кілька модерних поезій (кожен з учасників гри не знав написаного попереднім), що подібна творчість ховає в собі небезпеку, бож їй уже починає подобатись власний рядок:

Слизька прислинність встиджених медуз.

А що ти писав не просто пародію, а пародійну стилізацію, і для маскування вставляв окремі рядки не позбавлені художньої вартості.

(Напр.:

Неонових спокус криклива мертвота)

і оскільки тебе — як мене у випадку з розсипаним складом — саме за це почали хвалити, переконуючи, що це твій найкращий витвір, то ти дуже скоро забув, що це твої власні пустощі, і вирішив, що це був експеримент.

Ти питаєш, якої я думки про вірш Б. Байчука на 70 сторінці його збірки "Мандрівка тіл". Мушу сказати, що життя надто коротке, і надто мало в ньому гарних речей, щоб витратити час на читання "мандрівок".

Я прочитав кілька перших поезій Б. Байчука і сумлінно читаю перші речі кожного автора, коли вони з'являються чи то в "Сучасності" чи деінде. Відповідно до тієї opinio, яку винесу після першого читання, або читаю того автора пізніше (як це було з творами Ліни Костенко і Василя Симоненка, що їх "Нові Дні" передрукували ще тоді, як "Сучасність" не підозрівала про їх існування), або не читаю (Рубчак, Байчук, Ю. Тарнавський та ін.).

Ти пишеш про якісь добрі поезії Байчука й Рубчака, дружина знайшла якісь гарні рядки в Ю. Тарнавського.

На Док-Суді жив колись негр, у якого замість лівої ноги була мавп'яча лапа, він мав ранчо біля смітника і старанно сортував відпадки: що не здале, що для власного вжитку, а що й на продаж.

Але я не мавп'ячоланий негр і копірситись у словесних відпадках не робить мені приємності.

Щодо моєї доповіді про українських поетес, то мушу визнати тобі частинну рацію. Щоправда, найвидатніших і найвідоміших, як Леся Українка чи Олена Теліга, я перебіг риссю з тієї причини, що слухач (пізніше читач) їх і так знає. Але покривджених М. Пригару і В. Ткаченко збув кількома реченнями лише тому, що не мав у своєму розпорядженні достатньої кількості їхніх творів.

Я потішав себе тим, що це, мовляв, не докторська дисертація, а доповідь в Українському Клубі.

Щодо дати народження Діми, то це звичайна помилка при переписуванні, а може при друкуванні, не знаю.

Натомість твоїй кузинці я дописав один рік навмисно, для солідності...

Мою відповідь на твій відкритий лист можна було б, властиво, на цьому й закінчити.

Але сталася головокружна подія. Байчуки й Рубчаки, які досі НЕ ЗНАЛИ про моє існування, спустилися з своїх хмародерних висот і навіть цитують вірші вибачте — Качуровського як зразок не-поезії. Тож і мені довелося прочитати один віршотвір Байчука в серпневій "Сучасності" та ще деякі твори нью-йоркців.

Мушу признатись, що я був приємно розчарований: віршотвір Байчука не позбавлений глуму і навіть є в ньому намагання створити поетичні образи, що, за гіпертрофією поетичного хисту і пересадним накопиченням технічних знань з ділянки поезики*), авторів не зовсім вдається. Але все таки це не Еммин "Базар", де на всю книжку я знайшов лише один вірш, що його варто було друкувати, а решта — безпросвітня "хлебніковщина". Шкода лише, що автор починає чомусь з ямба, в кінці першого строфоїда збивається, а потім — як той співак, що затягнув арію Вертера, а перейшов на "Гопсосмиком", перескакує на хорей, а далі на верлібр.

Але, щоб не забувати, як звучить справжня поезія, розгорнімо ту саму "Сучасність" і прочитаємо на 44 сторінці один з найвищих зразків ностальгійної лірики в українській і тим самим у світовій літературі. Маланюкове:

Несу отут страшний свій іспит

І знаю, що життя мине.

І мати, сидючи на призьбі,

Вже не вичікують мене.

*) На жаль, лише у власній уяві. Ред.

Давно Євгена поминає
Заупокій старенький піп.
За весною весна минає
Під запашне зідхання лип.

Все далі висиха Синюха,
Й лinya її весела синь.
А вітер заголосить глухо
І пролітає в далечинь.

Сіріє стріха під дощами,
Вже й хата стала нетривка,
І мати слухають ночами
Бронхітне гавкання Бровка.

Є різниця?

А між тим у Маланюка і дієслівні рими, і вірш починається на "й", і часто розмовна метафора, і метафоричний епітет, що сягає аж до Мелеагра Гадарського, і есенційний епітет пушкінського зразка. І, незважаючи на те, а може саме тому — це поезія. І велика поезія.

І якщо після неї ми повернемось до Бойчукової епітафії, то мимоволі напрошується пародія:

Як чорна рідина проходить через вірші,
Вони стають від того гірші й гірші.

Але вернімось до Бойчукової статті.

Цитуючи мою "Розмову" і подаючи в прозовій трансфігурації, Бойчук запевняє, що "такий спосіб подавання строф дуже добрий, щоб унаглядити присутність чи відсутність поезії". Якби я не був певний, що в ділянці поезики Бойчук, як і всі його мітичні колеги — цілковита "табула раза", я міг би подумати, що тут — свідоме шахрайство.

Отже, я маю сказати дещо про написання віршів у формі прозових рядків.

Як відомо з літературознавства, для вимовлення одної приголосної фонemi людина потребує в середньому 0,06 секунди (досліди Граммона). При вимовленні тієї ж фонemi у вірші витрачається рівно вдвічі більше часу. Тому слово, завдяки способу його вимови, набуває більшої ваговитості.

Борис Томашевський писав, що "Євгеній Онегін", написаний прозою, був би лише невеличкою повістужкою. Другий важливий чинник — це павзи в середині вірша і на кінці його. Знов же таки відомо з літературознавства, що ті самі вірші — залежно від розташування цезур — можуть бути прочитані то як уака, то як елегійний дистих.

Діти! вівсяний кисіль на столі: читайте молитву. — Це проза.

Діти! вівсяний кисіль // на столі: V*) читайте молитву. — Це гексаметр.

Змазання рим, цезур, деритмізація неминучі при прозовому читанні віршів, а без них ознакою поезії лишається — якщо він є — лише ритм образів.

Жахливий спосіб читання віршів практикувався в театрі Станіславського: Качалов та інші чи-

*) За браком відповідних друкарських знаків, знаками подано догори ногами.

тали вірші як прозу, вбиваючи поезії не якогось там "малознаного поета Івана Качуровського", (як писала про мене одна газетка), а класиків світової літератури.

Так само відомо з літературознавства, що ні рима, ні розмір, ні образ самі з себе, ні поодинокі, ні разом не творять суті поезії, яка (суть) лишається незбагненою.

І саме на найвищих щаблях поезії такі ознаки, як рима і образ, перестають бути обов'язковими.

Тому пан Бойчук, навівши мої вірші в прозовій трансфігурації, ще не переконав мене особисто, що це не поезія.

Тим більше, що я вже звик до такого роду писань.

Одного разу про мене написали, що я розстріляв 12 тисяч селян села Корюківки (хоч у дійсності воно зовсім не так було: і не Корюківці, а в Укр. Клубі в Буенос-Айресі, і не 12 тисяч селян, а трьох діячів, і не розстріляв, а хотів повернути стільцем); якийсь велемудрий криптонім, переконаний, що він знає, які бувають розміри, писав:

"Вірш Качуровського хибує на недосконалість розміру",

а один пан редактор радив мені в поемі Міцкевича "Пан Тадеуш" "рахувати дактилі" (за наголосом на І!).

Але є також інші опинії, різних диваків.

"Пісня про білий парус" дістала ось таку оцінку Олексі Ізарського:

"Речі насичені тим, чого бракує нашим лірикам: у них впевнена форма, вони прямо свідчать про погляди їх автора на поезію і складність життєвих реакцій, почувань, еротичних зокрема. Оце справжні речі. Кожна з поезій гніздовита, так скажу — цілий світок. Запам'ятовуються і думки, і почуття, і пейзажі кожної з них. І тонкі ж лінії, як розрізи! Виглядає нутро. — От як добре!"

Але це, мабуть, тому, що Ізарський живе на провінції, "отстал от жизни", як казали советські урки.

А Лідія Далека пише:

"Білий парус" увійде в літературу ще глибше, ніж "Зів'яле листя".

Але Далека вже зовсім відстала: живе десь на краю світа, аж у Австралії.

І що зовсім уже не до речі — аргентинський поет Уркиса Мартінес саме той цитований сонетод переклав на еспанську мову. Треба ж такий недогляд. Не знав, бідака, що то не поезія!

Натомість Бойчук — як протипагу — цитує твої рядки:

Голосять хмари, опустивши в жалобі коси —

одне з тих місць, що ти вставив у свої опуси (Петре Кузьмовичу, не надрукуйте тільки замість "опусів" "описи" — Ви вже мені перетворили "ласти" на "листи"!), щоб замаскувати цілковиті нонсени інших рядків.

Але далі йде "полуда сліз" (на косах). Це — катахреза.

Бачити в катахрезі нормальну метафору може лише людина із збоченим естетичним смаком.

Як бувають збочення сексуальні, так само можуть бути і естетичні. Правда, в одному німецькому фільмі, базованому на наукових даних, пов'язується одно явище з другим, але я вважаю, що це перебільшення.

Як відомо, класики світової літератури існують лише на те, щоб було з ким порівнювати творчість наших новітніх геніїв. Мовляв, у Кардуччі — просто віл, а в Патриції він полум'яний.

У всіх інших випадках уся скарбниця дотеперішньої світової культури розглядається як підготовча класа гімназії, як щось подолане, перевищене — у еспанській мові існує означення "супереди". Той, хто пише не так, як Патриція — відсталий.

Але розуміння відсталості буває різне.

Коли я мав приємність працювати вантажником у портовому складі, моїх колег по праці, які, здається, без винятку були бісексуальні, дуже дивувало: як це так, що я не педераст? (любий Петре Кузьмовичу, допилюйте, щоб у друкарні не випало НЕ!). В їх психіці це не вміщалось. Врешті один, більш обтесаний, пояснив:

— Що ж... Може бути... Полонія ес ун паіс атрасадо...

Але я все таки волю бути з відсталої Полонії, ніж з передової країни, де сексуальні збочення апробовані законом і де студентам дозволено на лекціях курити наркотики.

Так само волею ми з тобою, Борисе, добрі — як устояне вино — столітні старі вірші, дарма, що вони "відстали".

Пан Бойчук хвалиться, що вони нікого силоміць у літературу не пхають — про що мали б свідчити стосторінкові панегірики одно одному, за принципом:

Кукушка хвалит петуха

За то, что хвалит он кукушку. —

і нікого не випихають, бо ж дуже гарно відзначили цього року п'ятиріччя з дня смерті М. Оresta, вшанувавши його мовчанкою, так само відсвяткували вони (себто кліка, що опанувала "Сучасність") ювілей А. Галана (65 років), В. Ша-яна (60 років) та Славутича й Веретенченка (по 50 років). А ще краще поставилися вони до Є. Маланюка, якому — точнісінько так, як це робиться в Радянському Союзі — влаштували по-смертну реабілітацію.

До речі, про реабілітації.

"...ніхто нікого з літератури не випхає (про що свідчить безглузда реабілітацій)" — пише пан Бойчук.

Отже, виходить, що більшовики, реабілітуючи Зерова і Плужника, і Олеса, і ранню творчість Рильського, безглуздо намагаються цим випхати з літератури когось (наприклад, Юрія Тарнавського), на чие місце мали б стати реабілітовані. І це їм не вдається.

Ясно, що не вдається.

Але якщо пригадаємо, що саме від нью-йоркської групи походила ідея не ставити пам'ятника Шевченкові, бо це, мовляв, буде лише опудало для горобців, то самі собою напрошуються

висновки, від висловлення яких краще покищо стриматись.

У своєму останньому (закритому) листі до мене ти пишеш:

"Зверни увагу на рядки: "яка то дружба, коли той друг попадає в гістерію, коли його колега виростає на голову вище нього". Виходить, отже, що мій відкритий лист — не що інше, як гістерія з приводу того, що Бойчук "виростає на голову вище" за мене. Хто це виміряв, і хто це каже?"

Мені здається, що ти помиляєшся: не ти впдаєш (або, як демонструючи своє глибоке знання української мови, пише пан Бойчук, "падаєш") в гістерію, а я, Ігор вибачте - Качуровський. І то з заздрости, що ти своїми пародіями піднісся аж до рівня Юріїв Тарнавських, Бойчуків і Килин. Справді бо, поезій нью-йоркського типу я можу писати лише по дев'ять на день, а не по десять, як ти!

Ось приклад, імпрровізація за машинкою:

*сажею безсонних ночей
настояною на сльозах алкоголю
я написав тобі лист*

*я вклав його в конверт з диму марігуани
заклеїв найкращим клеєм
звареним з моїх кісток
запечатав відбитком усіх закрутин
обох півкуль
сірої речовини мозку*

*той лист я відніс тобі сам
щоб його не підмінили на пошті
ножицями пташиного хвоста
ти зарізала конверт*

*але то не був мій лист
то була рекляма збанкротованої фірми
яка пропонує чорні простирадла
на випадок жалоби
і смерті
і некрофілії
такі листи треба писати
такі листи треба
такі листи
такі листи треба писати
розчерком чайного крила
на відбитій у калюжі мазуту
твоїй білій сільветці*

Цікаво, чи й мене після цього вони почнуть переконувати, що я тільки тепер знайшов себе і що саме так маю писати в майбутньому? Мовляв, цей вірш "це те найкраще, що він написав", шкода лише, що він "не збагнув суті композиції поетичного твору".

ОКСАНА

*Як святкування в приятеля йшло?
Не знаю; там Оксани не було.
А як гостина в Н? Від щастя все гуло?
Я був з Оксаною; не знаю як було.*

Свирид ЛОМАЧКА

ІВАН БАГРЯНИЙ — ПОЛІТИЧНИЙ ДІЯЧ

У Міннеаполісі 28 вересня ц. р. відбувся академічний вечір для вшанування пам'яті Івана Багряного з нагоди п'ятиріччя його смерті.

Доповідь про політичну діяльність І. Багряного прочитав д-р проф. М. Міщенко, про літературну діяльність — Оксана Соловей. У вечорі взяв участь відомий артист Йосип Гірняк, який прочитав уривок з роману І. Багряного "Людина біжить над прірвою" і поезії із "Золотого бумерангу".

На вечорі прослухано також звукозапис читання уривків з роману І. Багряного "Сад Гетсиманський", який читали артисти Йосип Гірняк і Олімпія Добровольська та сам автор. У художній частині виступила також співачка Оксана Бринь, яка проспівала три улюблених пісні І. Багряного: "Нагадай, бандуро", "Плавай, плавай, лебедонько", та "Тихесенький вечір на землю спада". Акомпанювала їй Кіра Цареградська.

Вечір зорганізували демократичні організації: Т-во прихильників УНР, Т-во сприяння УНР-аді, відділ СУВ, відділ УРС-оюзу, відділ УРДП, філія ОДУМ-у. Сцену оформив Олекса Булавицький.

Це був найкращий вечір пам'яті Івана Багряного, зорганізований з нагоди п'ятиріччя його смерті.

Нижче ми друкуємо доповідь проф. д-ра М. Міщенка, яка була прочитана на цьому вечорі.
Ред.

П'ять років тому в Німеччині, в туберкульозній лікарні, відійшов від нас Іван Павлович Багрянний, визначний політичний діяч, основоположник українського революційно-демократичного руху, колишній голова Української Національної Ради, віце-президент УР в екзилі, полум'яний публіцист, талановитий поет і романіст.

Уже перелік одних визначних позицій, здібностей і обдарованостей Івана Багряного свідчить про те, що в його особі ми мали визначну особовість, що пронеслася перед нами "буйним вітром", руйнуючи старі, а то й чужородні форми нашої визвольної боротьби і унапрямлюючи цю боротьбу по лінії найтіснішого духового зв'язку з прагненнями нашого народу, по лінії правдивого розуміння обставин життя та боротьби народу нашого в умовах московського тюремного режиму.

Особливу рису цієї видатної постаті складає те, що він належить до молодшої генерації політичних діячів, що з'явилися після перших спроб наших визвольних змагань, вирости у мряковинних умовах московської займанщини і мали сміливість голосно заявити протест проти неї і приєднатися до тих, хто кинув гасло: "Геть від Москви!"

Після закінчення вищої мистецької освіти в Києві, він обирає відповідальний шлях письменника і в одному з своїх творів декларує свої політичні позиції: "Не називайте мене поетом, бо

тепер це слово означає рабське плазування перед насильниками і узурпаторами". З того часу його проголошено куркульським поетом і він проходить виховавчу радянську систему тюремних катувань та сибірських тайг.

У час другої світової війни він досягає табору визвольних змагань в західній Україні і навіть входить до складу УГВР. Але він не поділяв ідеологічних засад того руху. Ідеї та практика тоталітарних режимів — московського та німецького, — а також братовбивчі акти і тенденції власних монопартійних чинників залишили глибокі незагоєні рани і робили цілком несприятливий ґрунт не тільки для чужого, але і власного тоталітаризму. Багрянний це добре розумів і шукав нових ідеологічних засад революційної боротьби з московським окупантом.

Багрянний відіграє видатну роль в організації революційних сил на еміграції переважно з числа десятків тисяч українських емігрантів з центральних земель України. Коли стара еміграція була охоронена нансенівськими паспортами, наші брати з Галичини мали польське підданство, то емігранти з центральних земель були позбавлені "миролюбивими" союзниками всяких людських прав згідно Ялтинській угоді, і всупереч міжнародним законам. Московські людолови вилучували їх, виключали з таборів для втікачів і вивозили в пашу кривавому Смершу. Тоді на весь світ залунав голос протесту І. Багряного: "Чому я не хочу повертатися в СССР?", був зорганізований спротив еміграції і Ялтинська угода була зламана.

Поруч з цим Багрянний стає до організації нового типу політичної партії — УРДП, згуртовує актив однодумців, опрацьовує світоглядні та ідеологічні засади та програму, розбудовує пресу, видавництво і стає першим редактором газети "Українські Вісті", що і досі залишаються рушпором нової української революційно-демократичної думки.

Особливої уваги заслуговують його філософські та ідеологічні позиції, що лягли в основу програмових засад створеної ним УРДП. Своєю новизною та оригінальністю вони творять новий етап в розвитку українського революційно-демократичного мислення і є визначним внеском в історію українських визвольних змагань.

"На наше глибоке переконання, — каже Багрянний, — світогляд належить до царини філософії, а не до політики, приміром, не належать ні до політики всі релігійні та церковні напрямки. Це все речі з царини філософії. Але всі церковні напрямки й релігійні відтінки, як також усі прихильники різних філософських світоглядних концепцій, можуть і мусять належати до одного спільного фронту боротьби за політичні й економічні та національні інтереси народу як цілості. І ось це вже належить до царини політики. Ось чому ми, як справжня політична партія, в царині світоглядів стоїмо за синтезу всіх сучасних сві-

тоглядових шукань і напрямків. Щодо світогляду ми — партія синтези позитивів усіх філософських напрямків і всіх позитивних шукань в царині духовій. Тим більше, що й увесь світ нині йде саме по цій лінії — по лінії синтези, по лінії скапіталізування всього того, що витримало пробу часу, з усіх філософських напрямків і систем, і відмітання того, що іспиту не витримало. Але в основі основ цієї системи в нас лежать засади християнської моралі й етики, як засади всього світогляду учасників нашого руху, як морально етичні засади цього нашого руху.

Визнаючи, що земля крутиться, визнаючи її обертання навколо сонця, ми в той же час визнаємо і ставимо в основу обертання цілого живого світу — людину. Засади пошани до неї. Засади братерства й любови до ближнього. Засади права кожної людини й кожної нації на свободу, на рівність, на людське життя. Зневагу до людоненависництва й расизму, нетерпимість до всілякого рабства й соціального та національного утиснення людини. Право кожної людини, створеної по образу і подобию Божому, на свободу совісті й незаперечне її право ісповідувати в однаковій мірі, як істину, що земля крутиться навколо сонця, так і навпаки, що сонце крутиться навколо землі і незаперечне її людське право бути за це не спаленою на вогні тієї чи іншої інквізиції. Засади любови і пошани дітей до батьків, засади соціальної впорядкованості, засади вилучення експлуатації людини людиною, засади вилучення аморальності й вовчих принципів у людських стосунках. Потім такі засади, як готовість завжди і повсякчасно на жертви в ім'я ближнього, в ім'я свого народу, готовість віддати і свою кров "за друзі своя". Ось що лежить в основі нашого світогляду. Наївними і смішними є всі ті, хто хотів би загнати нас у якесь вузьке світоглядове гето, як смішними є ті, хто хотів би нам закидати, як мінус, якраз брак такого гета".

Погляди І. П. Багрянного відрізняються, також, яскравою ясною і викінченою ідеологією. Ідеологія ця дістає свій вираз в самій назві тієї партії, яку він створив. 1) Це українська партія — партія національного ідейного спрямування, партія ідеї боротьби за українську національну державу, за національну свободу й незалежність українського народу. 2) Це революційна партія, бо до здійснення мети вона стремить через антикомуністичну й антиімперіалістичну й універсальну революцію в СРСР, революцію в усіх ділянках: соціальній, національній, духовій і політичній. Щодо метод боротьби з комунізмом і з його найреакційнішою формою — московським імперіалізмом, ця партія стоїть на засадах застосування найрадикальніших, революційних метод боротьби з метою радикальної перебудови на всіх ділянках суспільних та міжнаціональних взаємин у теперішній російській імперії. 3) Це демократична партія — бо в основу майбутньої перебудови сходу Європи та в основу майбутнього соціального і політичного устрою в Україні кладе засади правдивої демократії й народоправства. Це партія українського трудового народу. Тому ця партія бореться за конкретний демократичний

устрій України — за Українську Народню Республіку. Тому це партія — антитоталітаристична, антикомуністична, антифашистська та антимонархічна.

В додаток до цих ідеологічних засад належать ще й такі:

1) ідея національної єдності, за яку партія весь час бореться;

2) ідея консолідації всіх політичних сил, як необхідної передумови української визвольної боротьби;

3) ідея виховання молоді в антитоталітарному, демократичному дусі і створення з молодечого руху джерела поповнення українських демократичних сил;

4) ідея очищення моралі людей від намулу впливів чи гвалту різних тоталітарних, аморальних систем — комуністичної, фашистської тощо.

Філософські та ідеологічні позиції, на основі яких він разом з визначними провідниками партії, як В. Гришко, С. Підгайний, Г. Подоляк, М. Степаненко, М. Воскобійник та інші, розбудував політичні засади партії, були конструктивною, будуючою силою. Це ідеологія войовничої наступальної сили, ідеологія, що закликала до об'єднання всі творчі національні сили, ідеологія, що пов'язувала партію з реальною Україною та українським народом, примушувала орієнтуватись на його сили, здібність, волю до боротьби за національне, соціальне та політичне визволення.

Засади національної єдності Багрянний розумів ширше, ніж це було прийнято дотепер. Вони включали всі національні сили тут і там, незалежно від доктринерських позицій тих чи інших осіб. Ці сили пов'язані незримими духовими нитками великої тривоги й відповідальності за майбутнє нашого народу. До цих сил належать усі — мертві, живі і ще не народжені. Ті, хто кинув гасло "Геть від Москви", і ті, що нині сидять в тюрмах і концентраках і вимагають здійснення конституції, хто страждає і вмирає в протесті проти руйнівництва української культури і порушення елементарних прав українського народу. І всі ті, які ще не народились, але народжуються і стають у лави єдиного національного фронту. Їм же нема числа. Вони тривожать окупанта і приводять його до нестями. Вже з московської тюрми народів на весь світ лунають голоси Чорновола, Дзюби, та інших. А від них не відстає і орденоносний член ЦК Комуністичної партії Олесь Гончар із своїм "Собором", і чуються заглушліві голоси і Всеукраїнської Педагогічної Народи, і Українського З'їзду Письменників. І хоч ми не поділяємо їх щирої чи вимушеної партійності, але ми розуміємо їх справедливий протест проти московського варварства і руйнівництва. Отже, усі вони належать до єдиного національного фронту і долею призначено їм стати в авангарді визвольних змагань в умовах зухвалої нацистської агресії московського окупанта.

З цих ідеологічних та світоглядових позицій І. Багрянний не схидав до кінця свого короткого життя, віддаючи всього себе поширенню та поглибленню нової української революційно-демократичної думки на відтинках внутрішнього та

зовнішнього українського політичного життя на еміграції. Його ослаблене московськими тюрмами й тортурами здоров'я часто переривалось кровотечами. Але й перебуваючи в лікарнях, він з неослабленою енергією гостро реагував на всі події суспільного та національного життя. Його гостре полемічне слово приводило до нестями і замішання його політичних ворогів. Його письменницька діяльність була просякнена гуманітарними вселюдськими мотивами, а щоденна політична праця несла в собі творчий патос його визначної особистості. Світогляд Багряного має всі ознаки нашої національної духовності, позбавлений всякого чужородного намулу, і в ньому, як у відкритій книжці, можна прочитати заповіді наших славних попередників. Тут і свободолюбні ідеї Г. Сковороди, і грізні заклики Мазепи, гнівний протест проти рабства Шевченка, пристрасна боротьба українського філософа П. Юркевича, який у голосній дискусії з московськими народниками, зокрема з Чернишевським, доводив, що розвиток людської особистості іде не від номада до комуністичного суспільства, як твердив Чернишевський, але від первісної комуністичної отари до вільної й незалежної особистості. Він попереджав, що московський комунізм принесе імперіалістичні війни і захоплення чужих дібр і територій. Ідеї Багряного в певній мірі співзвучні з ідеями Драгоманова, а особливо Франка, який боявся духового змертвіння і закріпачення особистості в умовах комуністичного суспільства.

Політична діяльність І. Багряного на внутрішньому відтинку українського життя була скерована до всецілої підтримки Державного Центру УНР, усунення небезпечного й шкідливого двоцентризму, завершення консолідації всіх політичних сил навколо Державного Центру УНР. Він казав, що така консолідація — конечна і без неї не можуть успішно здійснитись визвольні змагання. Багрянний попереджав, що запізно творити консолідацію, коли наступить слушний момент і може виникнути громадянська війна. В такому разі УРДП виступить в авангарді революційно-демократичних сил і не потерпить ніякої махновщини, політичної отаманщини, усяких тоталітарних тенденцій, бо це може бути кінцем визвольних зусиль, бо ворог мокрим рядом накрисе розбиті на скалки сили.

На зовнішньому відтинку І. Багрянний поширює міжнародні зв'язки, зміцнює Паризький Блок Народів, видає московською мовою газету "Освобождение", у якій співпрацюють представники окремих народів. У праці цієї газети брав участь і представник російської ліберальної групи, колишній член Державної Думи — Алексінський, який пропагував звільнення Росією поневолених нею народів. В міру розселення української еміграції в різних країнах виникають філіали УРДП, а також з ініціативи ЦК УРДП постають нові співзвучні УРДП організації: ДОБРУС, СУЖЕ-РО. Налагоджуються зв'язки з сусідніми народами. Видаються капітальні праці, такі як: "Біла книга про чорні діла Кремля", "Недостріляні" — С. Підгайного, "Велика вітчизняна війна" — Ф. Пігідо та інші його книжки, "Марш молодос-

сти" — В. Бендера тощо. Постають видавництва: "Українські Вісті", "Прометей", "Україна", "Український Прометей" у США; видавництво в Канаді, видавництво Відділу Пропаганди при ЦК УРДП. У цих видавництвах видаються твори Багряного: "Тигролови", "Золотий Бумеранг", "Морітурі", "Розгром", "Сад Гетсиманський", "Генерал", "Огненне коло", праці Підгайного і багато праць інших авторів, не пов'язаних з УРДП, як Т. Осьмачки, У. Самчука, І. Мазепи, Ю. Косача, Ю. Шереха, Р. Лісового, Ю. Яновського, М. Аркаса, В. Сосюри, Ю. Дивнича та інших. Пізніше виникає організація "Легіон ім. Симона Петлюри", що об'єднує колишніх вояків червоної армії. Виникає юнацька організація ОДУМ, яка дістає поширення в різних країнах поселення. Завданням цієї організації є виховання української молоді в демократичному дусі. На всій цій праці лежить печать визначного ідейного впливу І. Багряного.

Політична діяльність І. Багряного непокоїть ворогів українського революційного фронту. Окупанти тероризують родину Багряного в Україні і закликають його через радіо припинити його діяльність і повернутись на "родину", а вже "родина" вибачить йому його провини. З другого боку московські єдиноділимські кола на еміграції, як СОНР, КЦАБ, Керенський, підтримували непередрішеними американськими колами, намагались запрягти Багряного в московський віз антикомуністичної боротьби. Тверда постава Багряного розбила ці пляни і привела до руйнації московських організацій, а український політичний чинник стає рівнорядним в Американському інституті вивчення проблем СРСР та в переселеннях радіостанції "Визволення" при позитивній співпраці з Американським Комітетом Визволення.

У процесі розгортання бурхливої діяльності І. Багрянний набув багато ворогів і противників його політичного прямування. Наприклад, соціалісти обвинувачували Багряного в тому, що він хоче створити національний фронт з нацистами, ворогами УНР. Багрянний дає дефініцію слова "ворог", кажучи, що він не вважає мельниківців чи бандерівців за нацистів та ворогів української справи, а лише за політичних противників. До ворогів він відносив всі ті сили, що боролись проти визвольних змагань українського народу. Його дефініція поняття "ворог" пізніше набуває практичного характеру в міжпартійних стосунках. Деякі демократичні організації обвинувачували Багряного в тому, що він провалив можливість угоди з Американським Комітетом Визволення щодо співпраці з московськими організаціями на непередрішених умовах. Вони вже скликали з'їзди, щоб скріпити їхню угоду, але зустрілись з рішучим спротивом Багряного. Але найгірші обвинувачення були з боку націоналістичних організацій. Вони заперечували тезу Багряного — "Наші кадри під егідою ЦК КП(б)У та комсомолу", що народ наш сам поведе боротьбу без нашого "вождівства", вважали злочинним включати Хвильового, Куліша та інших у ряди тих, що борються за визволення України.

Та останні події в Україні показали, який глибоко-реальний зміст мали його тези. Як в наслідок останніх подій, а безперечно і під впливом тез Багряного, ми бачимо, як еволюціонують ідеологічні засади різних націоналістичних груп. Наприклад, видавництво "Пролог" випускає працю "До хвилі" ("Що діється в Україні і з Україною" Сергія Мазлаха і Василя Шахрая, видавництво "Сучасність" видає "Берег чекань" В. Симоненка і багато поезій і матеріалів українських письменників, критиків і діячів української культури взагалі, не зважаючи на їх партійну приналежність до комуністичної партії. Націоналістичні організації передруковують працю Івана Дзюби "Інтернаціоналізм чи русифікація" та В. Чорновола — "Лихо з розуму", пишуться ними і поширюють їх серед чужинців. З ентузіазмом приймають англійську працю І. Коляски. Роман орденоносного О. Гончара "Собор" видають аж два націоналістичних середовища і консисторія УАПЦ у США, хоч наш літературний критик Вадим Сварог доводить, що руйнування собору у Багряного зображено яскравіше і без ленін-

ських доктринерських прикрас та навіть глибше, ніж "Собор Паризької Богоматері" Гюго. Але ми приймаємо і "Собор" Гончара, як певний внесок в історію української боротьби з московським руйнінством. Ще більше разючі зміни ми помічаємо в середовищі молодечих націоналістичних організацій. Наприклад, студентське видавництво "Смолоскип" приймає ім'я Симоненка, звичайно не тому, що він член комуністичної партії, а за його глибокі національні почуття, гнів і протест проти московської дикої займанщини і руйнінства. За це їх ніхто не може обвинувачувати. Вони правильно зрозуміли тези Багряного і подих часу. Вони знають тепер, що не ми прийдемо визволяти Україну і що ніякі "Америки", ніякі "вожді", ніякі "гетьмани", посаджені чужеродними чинниками, щоб правити і судити народ, не допоможуть, як що сам народ не почне боротьби. Нарешті, не можна обминути і останньої події, а саме ухвал 4-го Великого Збору ОУН і 7-ої Конференції ЗЧ ОУН. У цих ухилах ставиться завдання: 1) визначення напрямних визвольної внутрішньої та зовнішньої політики, 2) опрацю-

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх клас українських шкіл на еміграції:

1. Л. Демолович

БУКВАР

Десяте видання

Ціна: у Канаді і США — \$1.50.

в Англії — 11 шіл., в Австралії — \$1.50.

2. Петро Волиняк

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої класи

П'яте видання

Ціна: у Канаді і США — \$1.25.

в Англії — 11 шіл., в Австралії — \$1.25

3. Петро Волиняк

КИЇВ

Читанка для 3-ої класи

Четверте видання

Ціна: у Канаді і США — \$1.50,

в Англії — 11 шіл. в Австралії — \$1.40.

4. Петро Волиняк

ЛАНІ

Читанка для 4-ої класи

Четверте видання

Ціна: у Канаді і США — \$1.50,

в Англії — 11 шіл., в Австралії — \$1.40.

5. Петро Волиняк

ЗАПОРІЖЖЯ

Читанка для 5-ої класи

у цій книжці багато історичних оповідань

Ціна: у Канаді і США — \$1.80,

в Англії — 11 шіл., в Австралії — \$1.60.

6. Петро Волиняк

ДНІПРО

Видання друге

Підручник з історії української літератури і хрестоматія.

Єдиний на еміграції підручник такого типу.

Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — \$2.00,

в Англії — 15 шіл., в Австралії — \$1.80.

7. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(Фонетика й морфологія)

Видання п'яте

Підручник пристосований до українських еміграційних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник з української мови на еміграції.

Ціна: у Канаді і США — \$1.70,

в Англії — 12 шіл., в Австралії — \$1.60.

8. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(синтаксис)

Друге видання.

Ціна: у Канаді і США — \$1.70,

в Англії — 12 шіл., в Австралії — \$1.60.

9. Петро Волиняк

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Друге видання.

У книжці багато ілюстрацій, карт тощо.

Ціна: у Канаді і США — \$2.00,

в Англії — 18 шіл., в Австралії — \$1.80.

Замовляти в "Нових Днях". Школам і книгарням та церковним громадам — знижка.

вання ідеологічних засад, при яких свобода і гідність кожного громадянина респектується згідно Божим і людським законам і повністю здійснюється соціальна справедливість і 3) складення проекту державної програми, що визнає сутніми: суверенітет нації, *народоправство*, триподіл праці тощо. Усе це свідчить про велику еволюцію ідеологічних засад, вихід з блискучого відокремлення і наближення до засад єдиного національного фронту, які захищав і за які боровся до кінця свого життя Іван Багряний. Цю еволюцію ми сердечно вітаємо, хоч розуміємо, як трудно плівти застарілими човнами, як важко відмовитись від монопартийних тенденцій і що прийняті нові ухвали є вимогою часу, і що ще не поставлено всіх точок над "і", ще не усунуено двоцентризму,

Петро ВОЛИНЯК

А ПО ЗАКУТИНАХ РЕСПУБЛІКИ БЕЗ ЗМІН...

Один з наших читачів, Микола Никифорович Підлісний, влітку цього року їздив на відвідини своїх рідних в Україні. Поїхав з дружиною й дитиною. Нема нічого дивного, багато людей, навіть так званих "націоналістів", їздять в Україну. Багато також людей з України приїздять у Канаду, США та інші країни. І це не тільки що не погано, а навіть дуже добре.

М. Підлісного ніхто не попереджував, що саме можна говорити в Україні, а чого не можна, а з цього, цілком нормально, виходило б, що можна говорити все. Тому, коли його рідні й земляки розпитували щось про Канаду, то він говорив так, як у Канаді є. Правда про Канаду видалась місцевим партійним кацикам.... антирадянською пропагандою. На М. Підлісного посипались доноси, його викликали в Чернігів, "запросили" там до КДБезпеки і об'явили, що він мусить негайно залишити Україну. Коли він сказав, що літак відлітає через кілька днів, то йому веліли не чекати літака, хоч він у нього заплачений, а другого дня виїхати поїздом з Києва на Бухарешт, у Румунію, а там, мовляв, роби що хочеш...

Обвинували його в "порушенні правил радянської гостинності". Люди в с. Петрівці, куди він приїхав, ставили йому сотні питань. Не маючи ніякого злого наміру, він їм відповідав так чесно, як вони його питали. Перш усього, люди питали про заробітки й ціни, чи є в Канаді відпустки і т. д. Врешті запитали:

— Чи бувають у Канаді страйки?

— Так. І дуже часто й багато.

— Чого ж добиваються страйкарі?

— Більшої платні і кращих умов праці.

— А поліція дуже їх карає?

— Навпаки, вона їх охороняє... Та якби страйкарі почали робити насильство, то поліція боронитиме тих, над ким вони роблять те насильство. Цього майже не буває, хоч страйк часом тягнеться місяцями.

Такі розповіді дуже не подобались владі, бо вона ж запевняє громадян України, що канадська

і, може, дехто з цих середовищ потаємно плекає безпідставні надії на можливість націоналістичного реваншу.

Невичерпною була діяльність І. Багряного. І вона залишила великий слід в серцях і думанні кожного українця-державника. Вже минуло 5 років, як він відійшов від нас, і ми з жалем згадуємо його передчасний відхід. Та хоч І. Багряний відійшов з цієї землі, він залишив великий спадок, його твір — УРДП та її зміну ОДУМ, а також визначний поетичний і письменницький дорібок. Його діяльність увійде в історію української боротьби, як визначна подія, яку має довершити разом з українським народом розпочатий ним український революційно-демократичний рух.

поліція існує тільки для того, щоб лупцювати робітників...

Та коли М. Підлісний заявив, що сьогодні тільки дві країни в світі мають колонії — СРСР, фактично Росія, і Португалія, то його негайно відтранспортували в Чернігів і об'явили під розписку, що він мусить негайно виїхати. Ось чого найбільше бояться в Україні!

Про М. Підлісного написали статтю в чернігівській обласній газеті "Деснянська Правда" (22 серпня 1968 р.), у якій її автор, М. Ліхачов, намагається "спростувати" розповіді М. Підлісного. Спростовуючи, звичайно, бреше в сталінському стилі і фактично підтвердив розповіді М. Підлісного. Коли Підлісний казав, що має троє дітей і в університеті треба буде колись платити за їх навчання (найстарший його дитині тепер лише 12 років!), то М. Ліхачов перекирчує ці його слова, щоб вийшло так, що в Канаді треба платити навіть за початкову школу: "У нього троє діток, яких треба навчати. А у хвалений Канаді це робиться за гроші. Річна платня одного школяра — тисяча доларів". Усі петрівчани чули розповідь М. Підлісного, що в Канаді обов'язкове навчання всіх без винятку дітей і батько, який не пошле дитину в школу, відповідатиме перед судом. Усі вони також чули, що навчання в університеті річно коштує не тисячу доларів, а бодай удвоє менше, що є стипендії і т. д. Усі вони пізніше, — коли "ворога народу ч. 1", Миколу Підлісного, "видворили", як пише М. Ліхачов, з "Батьківщини", — читали його писання і наочно переконались у брехливості радянської пропаганди. Виникає питання: хто ж агітує проти "Батьківщини": М. Підлісний чи М. Ліхачов, таки справжній сталінський "борзописець"?...

Те ж саме і з виданнями творів Тараса Шевченка. Усі мешканці с. Петрівки, як і всієї України, знають, що тільки з часу 150-річчя народження Шевченка його твори в Україні почали видаватися в неспотвореному вигляді і без скорочень. Петрівчанам зовсім непотрібно, щоб з Торонта приїхав їх земляк і це їм пояснював... Це знову таки викли-

кає сміх у людей і М. Ліхачов фактично знову агітує проти влади. Було б краще написати: так, у часі культу особи були такі неподобства, але тепер цього вже немає... Та, як нам відомо, по закутинах республіки місцеві партійні кадри просто тужать за Сталіном (бо їм тепер нема змоги катувати людину), не зважаючи на те, що на верхах його розвінчали: сам М. Хрущов на з'їзді сказав: "Скільки чорного пса не мий, а білим його не зробиш..."

Коли я прочитав статтю М. Ліхачова "Хто ви, пане Підлісний", то пішов до Підлісного і попросив його висвітлити мені фільми, які він зняв у своїй рідній селі. Я побачив село, річку Снов, у селі велику нову триповерхову школу, великі нові крамниці, відновлену церкву, у якій відбуваються Богослужби (церква тепер малюється), широкі вулиці, людей і т. д. Я його запитав: "А дівку з коромислом ви вирізали?" "Та де! Я її й не бачив там. А якби й справді щось подібне зфільмував, то що в цьому поганого і зневажливого?" І справді, запитаємо разом з М. Підлісним п. Ліхачова: і що ж у тому зневажливого?... То й на що ж ви брешете? Щоб вийшло переконливіше? Ви справді переконали нас усіх (і всіх мешканців Чернігівської області!), що в закутинах УРСР сталінські порядки ще не скоро виведуться і їхати туди таки не варто. Там ще й досі все життя тримається на брудних дописах туполобих сталінських посіпак. А пана М. Ліхачова і всіх 15 осіб (у т. ч. двох з генеральськими погонами), які в Чернігові зібралися на сталінське судилище і там об'являли свій вирок Миколі Підлісному, просимо приїхати до Торонта. Будете фотографувати канадських дівок, які тримають у зубах цигарки завбільшки з коромисло, і носять такі короткі спіднички, що якби не штани, то ви б у них і печінки побачили б! Між ними будуть і дуже чистенькі, і дуже брудні та неохайні... Зможете також стати на перехрестях найбільших вулиць найбільших міст Канади і до хрипоті кричати, що Канада сьогодні єдина колоніальна країна в світі. І ніхто на вас не зверне уваги. Хіба якийсь добряга подивиться на вас і з жалем скаже: "А шкода цього бідолахи — збожеволів остаточно".

А як хтось спробує обвинуватити вас у тому, що "ви перушили закони канадської гостинності", то я поїду в Оттаву до прем'єра Канади П'єра Трюдо (будьте певні, що він мене прийме) і запротестую перед ним, що в Канаді порушено демократію. Це питання напевно було б обговорене не лише в уряді, а і в Парламенті Канади. Тоді ви всі переконаєтесь, де є справжня демократія: у Канаді чи в поневоленій Україні.

Та щоб не бути голословним, передрукую тут статтю п. М. Ліхачова: нехай читачі самі переконуються, що їхати в закутини УРСР таки не варто. До речі, п. Ліхачов пише, що Микола Підлісний "майже забув рідну мову". Вибачайте, пане Ліхачов, ви брешете: М. Підлісний мову знає, бо він таки Підлісний. А от ви її ще й досі не знаєте, досі не вивчили, бо й досі пишете по-сталінському — окупантським язичем: наприклад, "пану", замість по-українському "панові". Його батьківщина

конкретна, вона зветься Україна. У вас же вона тільки абстрактна й невиразна "Батьківщина"... Слово "Україна" вам ще й досі не пролазить крізь горло? Шкода мені, що ви так мучитеся у Чернігові. От і поїхали б собі назад у свою Росію: вона теж радянська, і там "комунізм" теж будувати можна. То чого ж ви приперлись в Україну? Невже в Україні не можна знайти чеснішого і розумнішого кореспондента обласної газети, щоб не тримати отакую окупантську бездару, як ви, що фактично шкодить своїй же владі?

Але полюбуйтеся, дорогі читачі, писанням п. М. Ліхачова. Передрукую без усяких змін і скорочень, навіть зберігаю сталінсько-постишевський окупантський правопис. Додам лише, що в оригіналі є підзаголовок: "Повчальна історія про те, як прибув на Україну колишній її син Микола Підлісний і як він звідси виб'є".

ХТО ВИ, ПАНЕ ПІДЛІСНИЙ?

"Його батьківський дім в селі Петрівці, що в Щорському районі. Тут почалося його дитинство, безхмарне і веселе, тут він вчився... Тут все було його рідним і, мабуть, дорогим..."

Він, Микола Підлісний, не винен в тому, що в лиху для Батьківщини годину лютий ворог вдерся і в Петрівку, що його, п'ятнадцятирічного хлопця, кинули у вагон і повезли на каторгу у фашистську Німеччину. Така гірка доля спіткала тоді багатьох українських хлопців і дівчат.

Чимало з них загинуло, не дочекавшись світлого дня Перемоги, чимало боролось і вистояло, і Вітчизна прийняла їх в свої теплі обійми, зробила все для їх щастя, заплатила добром за їх страждання.

Були й такі, що не повернулись. З різних причин. Не будемо гадати, чому не повернувся Микола Підлісний, чому опинився за океаном в далекій Канаді. Врешті решт це його власна справа, справа його совісті і честі. Скоріш за все одурманили його байки про солодке заморське життя та довгі долари. Може, й тут в якійсь мірі можна зрозуміти Миколу Підлісного: молодий був, — ні зрілого розуму, ні життєвого досвіду. Мабуть, не знайшлося поруч і людини, що дала б хорошу пораду, нагадала про те, що є у Підлісного Батьківщина.

А його чекали там, в Петрівці. Чекала мати, Тетяна Климівна. Чекав брат, Володимир, з яким Микола народився в один день, в одну годину, в один 1927-ий рік. Вони — близнюки.

Як тільки радянські воїни визволили Чернігівщину від фашистів, Володимир теж став воїном-добровільцем і пішов добивати ворога. Він поклявся помститися за рідну землю, сплюндровану гітлерівцями, за кров побратимів, за сльози матері, що оплакувала Миколу.

Володимир з честю виконував клятву. Він ніс свободу і своєму братові. Його вела вперед висока свідомість обов'язку перед Батьківщиною, свідомість, що він несе свободу мільйонам людей.

Володимир Никифорович Підлісний повернувся в Петрівку. Бойові нагороди на його грудях красномовно говорили про славний ратний труд.

Минали роки, залікувала рани колгоспна Петрівка, стала багатшою і красивішою, ніж до війни. Слюсарює на крохмальному заводі Володимир Никифорович Підлісний. Комуніст, шанована на селі людина, щасливий батько трьох дітей. Живе разом з ним і старенька Тетяна Климівна. Добре живе, ні в чому не знає нестатку. Тільки одна туга в серці материнському: нема з нею сина Миколи. Як він там за морем-океаном, хоча б приїхав на кілька днів, хоч би глянути на нього. Побачив би, як живуть, його земляки, як буйно цвіте рідна земля.

І Микола Никифорович Підлісний, канадський громадянин, агент фірми по перепродажу будинків в Торонто, вирішив, нарешті через чверть віку, навідатись на Батьківщину.

— Ласкаво просимо, — кажуть на Україні гостям.

— Ласкаво просимо, — сказали Миколі Підлісному.

Його й дружину з радістю зустріли мати і брат з родиною. З ширим серцем зустріли гостя і односельчани. Дивись, мовляв, як ми живемо і трудимось, як відпочиваємо. Заходь в будь-який дім, будеш дорогим гостем. Запитуй — розповімо про все, критись нема чого, та й сам бачиш. Ну, і якщо хочеш, розкажуй про себе, про життя тамтешнє...

На жаль, гість з Канади з перших днів перебування в Петрівці почав зловживати гостинністю господарів. Люди почали переконуватись, що ця людина приїхала зовсім не для того, щоб побачити родичів і Батьківщину, поцілувати рідну землю, щоб дихнути свіжим повітрям дорогих серцю місць.

Все більше ставало очевидним, що пан Підлісний прибув для того, щоб забруднювати свіже повітря антирадянськими наклепами і безглуздими вигадками. Маклер із Торонто, що бачить найбільше щастя у власному будинку і автомобілі, почав у розмовах з колгоспниками верзти казнащо. Звичайно, можна просто відмахнутися від такого спієрзмовника. Але, коли він настирливо при всякому випадку, зручному і незручному, лле грязюку на нашу дійсність, плює на все, що нам дороге, то терпець урветься.

В радянські установи пішли листи з проханням заликати до порядку коммівояжера заокеанського "способу життя".

Колгоспний бригадир Олександр Митрофанович Савоста з обуренням розповідає, як містер Підлісний "доводив" йому, що зараз тільки дві держави в світі мають колонії — СРСР і Португалія (!?).

Ось куди хватив пан з Канади! Звичайно, О. М. Савоста, комуніст з 15-річним стажем, людина політично зріла, дав гідну відсіч цьому пану. Проте він має рацію, коли запитує: хто ж такий пан Підлісний і для чого такі типи приїжджають в нашу країну? Каламутити воду? Так даремно ж! Простаків у нас зараз не знайдеш.

Всі, кому доводилось слухати Підлісного, так і не зрозуміли, на якій же він стоїть платформі твердо, які ідеї відстоює. Здається тільки, що, забувши все, чому його встигли навчити за шість років в нашій радянській школі, він продовжував освіту в торонтонських притонах, з яких ще не вивітрився смер-

дючий дух самостійників, різнокольорових націоналістів та іншої нечисті.

Немає ніяких ідей у пана Підлісного! Та й звідки їм узятись у людини, яка наважується твердити, що нібито і він теж за комунізм, але без марксизму-ленінізму. Безглузда, але знайома пісенька, яку наш пан Підлісний тягне з чужого голосу.

Люта ненависть до всього радянського осліпила заморського гостя. Він не бачить навколо нічого, для нього біле є чорним.

Пан Підлісний привіз з собою кінокамеру, щоб зняти фільм про своїх земляків.

А що він знімає? Ходив по Чернігову, але не побачив його молодості, його новобудов, його краси. Гість не знайшов тут жодного сюжету і носив апарат в чохлі. В Петрівці голоса колгоспу пропонує Підлісному поїхати з ним на поля, побачити і зняти чудову техніку і людей, що трудяться там. Підлісному кажуть: бач, які у нас добротні ферми, нові школи і клуб, — розкажи і покажи канадським українцям це. "У мене немає плівки", — бідкається гість.

Однак у нього знаходиться плівка, щоб зняти жінку, яка рогачем витягає з печі чавунок з борщем. Пан з Канади радий витратити скільки завгодно плівки, якщо побачить дівчину з відрами на коромислі, або старенький хлів, який просто ще не встигли знести.

Для Підлісного не існує святого поняття Батьківщина. Може, він знайшов її за океаном. То його справа. Але для Підлісного не існує елементарних правил поведінки в чужій країні. Він не хоче поважати тих, до кого приїхав. Кожного ранку він прокидався з однією думкою: що і кого сьогодні обплювати.

Якось в компанії, після чарки, у Підлісного вивалось визнання, що не так солодко в Торонто. У нього троє дітей, яких треба навчати. А у хваленій Канаді це робиться за гроші. Річна платня за навчання одного школяра — тисяча доларів. І після цього...

Після цього пан Підлісний слухав в петрівському клубі лекцію про народну освіту в Чернігівщині. Потім у голови колгоспу Миколи Івановича Дорошенка зібрались і приїжджі лектори, і місцеві активісти. Поговорити, обмінятися думками. Запросили і канадського гостя на дружню розмову.

Та, будучи вірним собі, пан Підлісний і тут не втримався, щоб не вилити чергову дозу наклепницьких теревень. Його, що майже забув рідну мову, бачте, занепокоїло — чи в багатьох школах викладають українською мовою. Пану люб'язно нагадали, що кілька хвилин тому він міг дізнатися з лекції, що у нас тільки на Чернігівщині 1221 загальноосвітня школа і в переважній більшості їх — 1107 школах викладання ведеться українською мовою.

Заморський пан не вгамовувався: "У вас, на Україні, видають не всі твори Тараса Шевченка. Спробуйте знайти мені вірш "Розрита могила"!"

М. І. Дорошенко мовчки підвівся, взяв з книжкової полиці томик Шевченка і розгорнув його на тій сторінці, де надрукована "Розрита могила".

Підлісний навіть не почервонів. А далі він почав

крутити одну антирадянську пластинку за іншою. Людям було гидко...

В щоденних розмовах з петрівчанами торонтський маклер не упускав жодного випадку, щоб покарати.

Він: "Ваша преса необ'єктивна. Вона навіть замовчувала події в Ташкенті".

Йому: "Про землетрус писали всі наші газети, журнали, повідомляло радіо. Якщо бажаєте, можете проглянути документальний фільм "Ташкент. Землетрус".

Та навіряд чи варто згадувати все, що базикав пан Підлісний. Більш як за місяць перебування в Петрівці його "розмови" набридли всім без винятку. Люди трудової Петрівки не хотіли більше бачити у себе пана Підлісного.

Зважаючи на численні прохання петрівчан, громадянин Канади пан Микола Підлісний був видворений за межі Радянської країни.

Автор цих рядків був присутнім, коли Підлісному оголосили це рішення. Я не побачив в очах махрового наклепника нічого, крім лютої злості.

Але я бачив потім біль в очах його матері і брата. Я бачив, як вони червоніли за Миколу Підлісного, що втратив синівні почуття не тільки до Вітчизни, але й до рідної матері.

Ну, що ж. Таким, як Микола Підлісний, ми не говоримо: "До побачення".

Після таких замітають віником дорогу, щоб не було більше вороття.

М. ЛИХАЧОВ

ВЕЛИКІ ПРАВОСЛАВНІ СВЯТКУВАННЯ В ТОРОНТІ

Середина місяця листопада відзначилась у Торонті великими православними святкуваннями 50-літнього ювілею Української православної церкви. Перед святкуванням відбувся єпархіяльний з'їзд духовенства й мирян Східньої Єпархії цієї церкви. З'їзд відбувся 4 дні: від 13 до 16 листопада включно. Перших два дні були закриті священниці наради, а два останні дні — наради священників і мирян.

З'їзд був діловий. У ньому взяло участь понад сто осіб духовенства й мирян. Заслухано звіт голови президії Консисторії о. митр. протоєрея Ф. Керницького, звіти єпархіяльної ради (Високопреосвященніший архієпископ Михаїл, митрофорний прот. Д. Фотій, Нестор Грабовський) і звіти громад.

Було й обговорення всіх справ єпархії і стану громад. Треба відзначити, що інколи траплялись гострі моменти, що не є мінусом, а плюсом, бо це свідчить, що життя відбувається нормально і люди зацікавлені справами церкви. Виникло й питання внутрішніх взаємин у єпархії, зокрема асиміляції. Цікавий був виступ п. Лисого (громада в Грімсбі, Онтаріо). Звітуючи про громаду, він гостро виступив проти асиміляторів, заявив, що їх громада забрала своїх дітей і молодь з великого хору православної молоді тільки тому, що управа хору звертається до хористів з листами й обіжниками англійською мовою. Виступ п. Лисого делегати й гості привітали захопленими оплесками. Православна церква на сході Канади тримається українства дуже міцно. Твердження Блаженнішого митрополита Іларіона, що без української мови нема й не може бути української церкви, на сході Канади проводиться в життя.

Були тертя з приводу існування при парафіях двох молодечих організацій: Об'єднання Демократичної Української Молоді (ОДУМ) і Спілки Української Молоді Канади (СУМК). ОДУМ переважно складається з дітей і молоді новоприбулих, а СУМК — із давніх канадців. При цій нагоді доцільно було б з'ясувати дещо. Відомо, що людина — істота суспільна, хоч, поруч з цим, вона істота, яка прагне виявити свою індивідуальність. Це

своєрідна єдність суперечностей: життя й розвиток людини немислимий поза громадою, але в той же час людина прагне виявити свою індивідуальність, вона протестує проти тенет, які накидає на неї громада. Так виникає змагання: якби то посісти більше й краще місце під сонцем. Нічого в цьому поганого нема — так сотворив Бог життя на землі. І так завжди було й завжди буде. Виникає інше питання: як змагатись, щоб посісти краще місце, щоб бути, як кажуть, зверху? Є два способи цього змагання: вирости самому, бути кращим і ліпшим, багатшим і т. д., або підрізати свого ближнього так, щоб він був такий малий, як я.

Тут мимоволі пригадується західньоукраїнська баєчка про чоловіка, який молився, щоб у його сусіда корова здохла, бо тільки тоді він буде більший від нього. Я її не люблю, бо вона застосовується до всіх українців. Це неправда, бо малі й погані люди є в усіх народів, а не тільки в нас. І якби ми були всі такими, то нація не існувала б взагалі. Та в нас чимало є всякої малечі, яка задрить своїм ближньому і робить усе можливе, щоб якось то його підрізати. Якщо, наприклад, хтось є розумніший і ліпший, то робиться все можливе, щоб його оббрехати, щоб його принизити. Навіть якщо хтось здатний любити щось чи когось, якщо хтось, для прикладу, знає українську мову, має чимало знань про Україну і її народ, то людина, яка про Україну не має уяви, а тому й не може любити її, робить усе можливе, щоб не тільки ту людину, а й саму Україну осквернити, обплювати, зробити так, щоб якомога швидше асимілюватись і асимілювати інших. Було б дуже похвальним, якби такі люди сказали собі: ага, ти знаєш українську мову, ти любиш Україну, бо щось про неї знаєш, то я ж тобі скажу: я визчу українську мову краще за тебе, я зроблю все можливе, щоб знати про Україну більше від тебе, любитиму її більше, ніж ти! Таке змагання, така боротьба за більше й краще місце під сонцем була б благородним і корисним вчинком не тільки для нас, а й для всього людства, змаганням. Тільки цим можна пояснити всякі конфлікти між органі-

заціями й окремими особами там, де їх взагалі не можна було б навіть передбачити.

Було б іше пів біди, якби це все кінчалось "дуже вмотивованим" твердженням "тьоті Моті з Курська" з п'єси М. Куліша "Мина Мазайло": "Не може етого бити потому, что не может етого бити нікада". (цитую з пам'яті). Та гірше буває, коли під цю звичайну людську заздрість підводиться якусь "теоретичну базу": "одна православна молодь від моря й до моря", або навіть політичні мотиви. Тут неминуче приходить ся направляти дітей проти батьків і навіть стати подібними до одного з героїв А. Чехова — унтера Пришибеєва, який, довідавшись, що відкрили Америку, негайно й суворо запитав: "А хто дозволив?" Виявилось, що дозволу на це не було, тому він зробив суворий вирок: "Закрити Америку!"

Дехто тепер так самісінько хоче "закрити" ОДУМ... Та й справді: нащо він здався? Один тільки клопіт через нього: треба працювати в своїй організації, щоб вона не була позаду, треба вивчати українську мову і т. д. А так буде одна невиразна сіра отара "від моря до моря" і ми в ній будемо пастухами... Так ото й молитва: "Господи, зроби так, щоб у мого сусіда корова здохла, а в мене корова лишиться і я буду багатий за нього"... А поскільки Бог таких молитов не дуже то слухає, то... "закрити Америку" і крапка! Відси шалений тиск на Консисторію церкви і на єпископів.

Дивно, що такі досвідчені й витримані політики, як наші сусівці, не хочуть вчитися. Пару років тому ми мали великий клопіт у колегії св. Андрія. Клопіт вийшов через втручання одної примітивної політичної групи у справи цієї єдиної української високої духовної школи у вільному світі. Це була примітивна політика. Та справа вже минулась. Тепер та сама група непомітно втрутилась у парафію в Торонті. Діє вона не сама, а намовляє інших на ці негідні виступи. Правда, один з них пробував "пекти революційну політику" на з'їзді Сх. Єпархії, але його зупинив сам Високопреосвященніший архієпископ Михаїл.

Пора б урахувати досвід колегії і вміння відрізнити провокацію від справжнього зацікавлення церквою. На політику є партії, а в церкві на неї місця ніколи не було й нема.

Та не зважаючи на деякі гострі моменти, єпархіяльний з'їзд пройшов дуже добре, переміг розум і християнська засада: однозгідно обрано єпархіяльну раду, ніхто нікого й нічого не закрив. Церква невпинно зростає, розбудовується її матеріальна база, розбудовуються її школи, як це виявилось з доповіді голови Шкільної Ради Східньої єпархії проф. В. Іваниса, молодь бере активну участь у розбудові церкви і т. д.

У суботу 16 листопада в залі технічної школи на вул. Гарборд відбувся ювілейний концерт. Велика зала була переповнена — коло тисячі осіб було на концерті, багато людей вернулося, бо не було місця.

Цей концерт показав бездонні співочі можливості православних українців на сході Канади. Він

також найповніше показав багатство української музики. Було виконано тільки якісні твори церковної і світської музики, почавши від творів Бортнянського до так званих примітивів П. Демущького.

Виступили такі хори: катедральний мішаний хор під керівництвом Юрія Головка, жіночий ансамбль катедри під керівництвом того ж Ю. Головка (солістки Н. Гаврилюк і В. Лавринюк), жіночий ансамбль при соборі св. Софії в Монреалі під керівництвом о. протопресвітера В. Слюзара (солю Д. Данильчук, акомпаньямент С. Коцулим), хор собору св. Володимира в Гамільтоні, під керівництвом Макара Сушка (солісти: відома співачка, що працює в Торонтській опері, Р. Садова, Леонід Скірко, що не раз виступав на концертах з гамільтонського симфонічного оркестром, М. Сушко та П. Радко), мішаний хор ОДУМ-у разом з ансамблем бандуристів ім. Г. Хоткевича. Керує хором і ансамблем Валентина Родак. Це був найчисельніший колектив на цьому концерті (разом коло ста осіб). Виступав він двічі — в кінці першого відділу і в кінці концерту. Хор мав солістів-заспівувачів (Ольга Дрозд і Віктор Духнай) та рецитаторів (Валентина Духнай), акомпанювала Лариса Кузьменко.

Крім цих хорів, виступила оркестра при катедрі св. Володимира в Торонті під керівництвом І. Пасерба та здібний молодий піаніст Я. Сенишин, що виконав два твори Бетговена. Дуже шкода, що йому не дали виконати українських творів. Твори Бетговена до цього українського від початку й до кінця вечора не зовсім пасували і без них з успіхом можна було обійтися.

Можна було б зробити заваги й дати поради, але через брак місця цього не робимо. Загально скажемо, що концерт був культурний, багатий не тільки числом мистецьких колективів і кількістю виконавців, але й жанрами та стилем творів.

Відкрив вечір голова ювілейного комітету о. Т. Міненко. Вів концерт П. Шкурка.

Закінчення святкування відбулося в неділю 17-го листопада. У соборі відбулася врочиста соборна служба Божа, а по відправі — обід у церковній залі, яка була переповнена вщент, багато людей вернулося через брак місця.

Обідом проводив о. Т. Міненко. На початку молодь піднесла квіти архієпископові Михаїлові. Вшановано також отців-піонерів: протопресвітерів Петра Самця з Торонта і Володимира Слюзара з Монреалю. Основну доповідь прочитав протопр. П. Сامةць. На бенкеті виступав жіночий ансамбль собору св. Софії в Монреалі під керівництвом протопресв. В. Слюзара та жіночий ансамбль ОДУМ-у під керівництвом В. Родак.

Було безліч промов. Кожен промовець вважав, що він говорить найрозумніше, тому йому треба говорити якнайдовше. Все це затягнуло бенкет. І всіх стомило. Словом, коли концерт був дуже культурний і приємний, то бенкет був, як і всі наші бенкети: безконечно довгий, нудний і стомлюючий.

П. Вол,

РЕВОЛЮЦІЯ В КАНАДІ

У першій половині жовтня цього року в Канаді (Вінніпег) відбувся 9 Конгрес Українців Канади. У Конгресі взяли організовану участь студенти: СУСК (Союз Українських Студентів Канади) в рамках Конгресу відбув свій з'їзд, у якому взяло участь 250 делегатів з різних університетів Канади і кругло 100 гостей. Студенти вперше в історії українців Канади взяли участь у Конгресі, як дієва організована сила, яка знає, що робить і чого хоче.

На жаль, я через хворобу (я тоді саме був у лікарні) на Конгресі не був і мені тепер доводиться інформувати читачів про цю справу заднім числом і з чужих матеріалів — опити учасників Конгресу і матеріали в тижневиках. А інформувати про це конечно, бо ця подія матиме величезний вплив на все наше життя на чужині. Це подія, яку можна порівнювати з революцією. Для нашого проводу в Канаді цей вибух був цілком несподіваний, хоч він є наслідком нашої праці з дітьми і молоддю.

Що ж сталося? Мало того, що студенти мали свої наради, доповіді і прийняли відповідні резолюції, вони висвистали концерт, який провів КУК-у влаштував на Конгресі. Артисти були дуже вражені таким "вітанням" публіки, а недавня зірка телевізійних екранів Канади Джуліет аж заплакала.

У чому ж справа? Програма концерту мала бути "маніфестацією української культури", але замість цього артисти (Іванко, Карасевич і Джуліет) проспівали по одній старій українській пісні, а потім перейшли на дешеву американську естрадну "культуру" англійською мовою. Тут студенти й запротестували: по залі покотилось "бу-у, бу-у, бу-у" і викрики та висвисти. "Батьки народу" обурились: мовляв, це хуліганство. Почали вимагати, щоб студенти вибачились перед артистами за образ. Студенти радились цілу ніч і на ранок принесли на Конгрес резолюцію:

ЗАЯВА

Союз Українських Студентів Канади (СУСК)

1. СУСК бере на себе повну відповідальність за подію, яка сталася на концерті та готовий перепросити артистів за неприємність і біль, які були завдані їм цим вибухом спонтанної та емоційної реакції деяких членів нашого студентства.

2. СУСК висловлює своє незадоволення програмою концерту, тому що вона не віддзеркалювала різних аспектів української культури і не давала змоги публіці побачити, який вклад українська культура може зробити до канадської спадщини.

3. СУСК вимагає, щоб на майбутнє офіційні концерти КУК-у відбувалися в тім дусі і з такою програмою, яка показала б нашим співгромадянам неукраїнського походження високу якість нашої культури, а в українців збудила гордість за український вклад у мозаїку культури Канади.

4. СУСК, беручи всю відповідальність за емоційний виступ своїх членів, уважає, що дальша дискусія над цією проблемою під час нарад КУК-у вийде лише на некористь КУК і СУСК. СУСК ува-

жає, що справа повинна закінчитися на цих резолюціях.

(Ці резолюції були прийняті Конгресом і дискусії над справою концерту не було).

Голова Спілки Українських Журналістів Канади ред. В. Левицький, який був офіційним делегатом СУЖ-у на Конгресі, від імені СУЖ-у на пленумі Конгресу 14 жовтня 1968 р. склав таку заяву:

"Спілка Українських Журналістів Канади стверджує, що програма концерту, який відбувся вчора, 13-го жовтня, з нагоди IX Конгресу КУК-у в залі Вінніпезької Авдиторії і який, як це заповів заповідач програми голова Вінніпезького Відділу КУК-у п. Мирослав Сенишин, мав бути маніфестацією української культури, складався у своїй

Борис ОЛЕКСАНДРІВ

СТАРИЙ

Я вже дуже старий. Мої очі вже чітко не бачать
У померклих зіницях димить, догоряє мій вік
Десь не дуже здаля наді мною вже ворони
крячуть.

Але я ще живий. Але я ще цілий чоловік.

Прощуміла весна. Продзвеніло цикадами літо.
Пахне прілістю осінь і в'яне пожовкла трава.
Чи прожив я свій вік, а чи був він примарою.
мітом?

Хоче сонця й тепла посивіла моя голова.

Кажуть спокій, повага і мудрість приходять
з літами
І вирівнюють все: був ти воїн, поет, чи жебрак.
Пізня мудрість ота! Якби вчасно була вона
з нами,
Свою путь життєву я пройшов би напевно не
так.

Тихо падає лист. Ледве-ледве я шум його
ловлю.
Це летять мої дні. І для них не прийде вороття.
Розказав би своє... Та до кого, до кого
промовлю,
Коли кожен спішить, коли в кожного — власне
життя?

Буде знову зима. Забілють засніжені віти.
Буде кості мої холодити морозна імла...
Буде прикро мені. Бо й старі потребують,
як діти,
Трохи лагідних днів. Трохи справжньої ласки
й тепла.

Я вже дуже старий. Мої очі вже чітко не бачать.
У померклих зіницях димить, догоряє між вік.
Десь не дуже здаля наді мною вже ворони
крячуть,
Але я ще живий. Але я ще цілий чоловік.

сольовій вокальній частині майже виключно з не-українського і не українськомовного пісенного репертуару легкого жанру, авторства не українських композиторів, що було ошестивленням виявом легковаження і дискримінації української музичної культури — не так з боку несвідомих свого промаху виконавців, як з боку відповідальних за програму керівних осіб, членів Президії КУК.

Відчуваючи боляче цей свідомий афронт проводу КУК-у супроти української культури, зокрема тсді, коли під час самого Конгресу присвячено стільки часу і зусиль для справ виховання української молоді в дусі зберігання української мови й культури, Спілка Українських Журналістів Канади висловлює з цього приводу своє незадоволення і домагається відповідних консеквенцій супроти безпосередньо відповідального за програму концерту виконавчого директора КУК".

Поскільки голова СУЖ-у не міг погодити свою заяву з управою, то вона схвалена на засіданні управи СУЖ-у 20 листопада ц.р. Схвалена вона одностайно. Хоч у протоколі й не записано, але всі редактори висловились, що завинив у цьому виконавчий директор КУК-у п. Кальба, якого в заявах по імені не названо. То зовсім не має значення, що президія КУК-у програму затвердила: подав, то й затвердили...

Від проводу Українського Студентського Клубу Торонтського університету ми одержали таку заяву:

"Українська спільнота в Канаді стоїть перед безсумнівною кризою, коли йдеться про збереження української ідентичності в цій країні. Тому вона мусить рішитися, яким шляхом має йти, прямуючи у майбутнє: шляхом асиміляції в англійському чи французькому суспільстві, чи шляхом зберігання української мови й культури та їх включення як повновартісної одиниці у канадську культурну мозаїку.

Ми, делегати Українського Студентського Клубу при Торонтському університеті на з'їзд СУСК-у, та делегати СУСК-у на Конгрес КУК-у, стверджуємо, що події, які відбулися на 9-му Конгресі КУК у Вінніпезі від 12 до 14 жовтня ц.р., віддзеркалюють повністю ту кризу, яка зарисовується в українському суспільстві в Канаді.

9-ий Конгрес КУК робив закиди українській молоді, що вона асимілюється, є байдужою і незацікавленою українською справою. Одночасно закликав українську молодь виконувати свій "священний обов'язок" щодо української мови й культури. Ці заклики до зберігання української мови й культури українська молодь чує, зрештою, постійно впродовж довгих років.

Ми, українські студенти, приїхали на з'їзд СУСК-у з різних частин Канади, щоб обмінятися думками щодо майбутньої ролі української спільноти у новій канадській федерації. Ми мали там нагоду вислухати погляди політиків та науковців українського, англійського і французького походження. Усі доповідачі підкреслювали наш святий обов'язок зберігати нашу мову та культуру для збагачення канадської культурної мозаїки. Після доповідей, студенти, поділені на малі групи (12-15), ди-

скутували на тему цих поглядів і заявили за ними.

На другий день ми брали участь у другій сесії КУК, присвяченій проблемам молоді. І знову там підкреслювано постійно важливість збереження української мови й культури.

Тим часом, того самого вечора відбулася подія, яка заперечила цілий дух 9-го Конгресу. Того вечора відбувся вчистий концерт, який, як нам здавалося, повинен був віддзеркалювати найкращі сторінки нашої культури. Замість того, більшість вокальних точок цього концерту, зокрема сольові вокальні виступи, показали нам чужий і чужомовний репертуар легкого жанру, який не мав ніякого відношення до української культури. Відомо, що солісти, які виступали в цьому концерті, брали давніше участь в імпрезах з українським репертуаром, а панна Карасевич виступала навіть у Вінніпезі в драмі "Маруся". Співачка Джуліет напевно була б підготувала собі також дещо з українського репертуару, якщо б аранжери концерту були поставили їй при контракті таку умову. Але самі організатори концерту доручили артистам виконати три пісні з неукраїнським змістом і неукраїнською мовою, а дозволили кожному тільки на одну українську пісню. Це нас, студентів, обурило і призвело до емоційного спонтанного вибуху, який виявився нашими вигуками і нашим демонстративним виходом із залу.

Після концерту, на сходах аудиторії відбулися гострі дискусії між студентами і старшим громадянством. Пізніше поверх сотні зацікавлених студентів взяли участь у спільних дуже дисциплінованих сходинах. З дискусії на цих сходинах виникли наступні точки заяви, які були прийняті Конгресом наступного дня: (Далі йде заява СУСК-у, яка видрукувана вище).

Наш єдино можливий висновок з цих подій є такий: Президія КУК вступила у свій громадський праці на новий непевний ґрунт, у висліді чого може прийти до повної асиміляції і занепаду нашої культури в Канаді.

**Олег Валер, Віктор Гетьманчук,
Галія Паламарчук, Юрій Копач,
Уляна Петик, Степан Генник-
Березовський —**

члени Українського Студентського Клубу при Торонтському університеті, учасники студентської демонстрації під час концерту КУК у Вінніпезі.

Що ж обговорювали українські студенти на своєму з'їзді? Поскільки я не був на конгресі (повторюю: тільки через хворобу!), то й тут мушу скористати з чужих матеріалів. Найповніше і, мені здається, найкраще це висвітлено в репортажі Галини Мухиної, видрукованому в тижневику "Український Голос" від 6 листопада. З цього репортажу, що має заголовок "Студенти — частина Конгресу", я й подам нашим читачам далші відомості про участь українських студентів у 9-му Конгресі Українців Канади.

"...Поверх 350 студентів (250 делегатів і 100 гостей) упродовж цих днів заслухали п'ять панельних доповідей та три доповіді на тему "Єдність українських церков". Першого дня З'їзд працював

у приміщеннях Манітобського університету, а другого дня там, де й відбувався Конгрес, — в готелі Марлборо.

З панельними доповідями виступали: сенатор Павло Юзик, парламентарний секретар федерального уряду Роберт Стендбері, професор коледжу Св. Марії в Монреалі Н. Валлеран, професор Манітобського університету Дейл Гібсон та професор Албертського університету Богдан Боцюрків. Завданням доповідачів було під різними аспектами розглянути питання нових процесів формування української душі на канадському ґрунті, визначити місце українців у канадському суспільстві взагалі, а місце й ролі українського студента в новій конфедерації зокрема.

Доповідь сен. П. Юзика базувалася, в основному, на відомій його концепції об'єднання третього елементу, що мав би стати "балансуючою силою між англосакською і французькою групами та з часом відіграти рішальну роль в модерній структурі країни".

Доповідь Р. Стендбері була стереотипного порядку: про великий вклад українців у розбудову Канади, їхнє культурне багатство в канадській мозаїці, про дві офіційні мови, але "без дискримінації інших мов" тощо.

Однією з кращих панельних доповідей, що трималася рамок, визначених темою панелю, була доповідь проф. Валлерана. Ось сконденсовані його думки:

"Сучасна українська молодь повинна більше, ніж її батьки, ангажуватися в справи збереження й дальшого розвитку рідної мови, культури та всіх своїх національних цінностей. Досі українці Канади виявили так багато посвяти, сили волі й бажання зберегти свою ідентичність, що їм може позаздрити кожна інша національна група. Проте, дійсності підфарбовувати не треба — політичні можливості третього елементу, практично, дуже обмежені. Майбутнє нової конфедерації, покищо, неясне. З уваги на те, що Західня Канада у великій мірі опанована українцями, ви повинні концентрувати своє національне життя саме в західніх провінціях — чисельність відіграє велику роль. Ми, французи, теж маємо свої внутрішні і зовнішні труднощі. Ми розуміємо вас, бо наші цілі подібні".

Проф. Валлеран, жартуючи, закінчив: "Якщо вже доведеться інтегруватися, то інтегруйтеся з французами — вони вам ближчі і культурою, і духом".

Проф. Дейл Гібсон говорив про нову конфедерацію "на базі спільного культурного знаменника". Він особливо підкреслив небезпеку, в якій сьогодні опинилися "підкультури" (субкультури), та що кожна група, яка прагне збереження своєї ідентичності, повинна вимагати конституційної гарантії, зокрема запевнення навчання мови в державних школах. "Треба пам'ятати — казав проф. Гібсон — що провінція поступиться лише під тиском конституції".

Доповідь проф. В. Боцюркова — це наукові дослідження національних відчуттів сучасного українського студента в Канаді. Досліди, що їх проф. Боцюрків провів при співпраці професора Мінесотського університету Побігущого серед 1450 сту-

дентів Албертського університету, дали реальний образ сучасної молоді людини.

Після доповідей учасники З'їзду поділилися на 15 груп і у формі семінарів обговорювали заслухані доповіді. Семінарами керували самі студенти. Пізніше на пленарній сесії керівники семінарів виступили з такими заключеннями:

Найбільше стимулюючою була доповідь проф. В. Боцюркова. Ця доповідь — ствердили студенти — заставить наших батьків глибше вглянути в існуючі причини прірви між молоддю і українськими організаціями, заставить уважніше вглянути в мислення й почуття молоді, яка відійшла, або не дійшла до організованого українського життя. Студенти погоджуються з тезою доповідача, що універсальний закон життя — це пристосовуватися до змін в оточенні, зберігаючи свою ідентичність, інакше — дегенерація і загибель.

Деякі студенти скористали з форуму, щоб заявити своє незадоволення з приводу відсталості українського життя: "Ми не можемо крутитися виключно біля церков і жити парафіяльним життям, ми втратили інтерес до цього. Наше завдання і наш обов'язок реорганізувати все українське життя".

Керівники семінарів підкреслили однозгідність щодо великої ролі українського студента в збереженні й дальшому розвитку рідної мови й культури. Вони вважають своїм обов'язком прищеплювати любов молодшому поколінню до всього рідного. Цілеспрямованість українського студента — це здійснювання національної і релігійної єдності між українцями Канади".

Другого дня студенти заслухали доповіді про єдність українських церков: від католиків промовляв проф. Манітобського університету о. д-р О. Баран, від євангельської церкви — проповідник І. Ковалевич, від православної — ректор колегії св. Андрія о. д-р С. Савчук.

В цьому студенти теж виявили похвальну ініціативу.

Андрій Чорнодольський, вітаючи З'їзд від студентів США, сказав:

"Українська спільнота стоїть на роздоріжжі вибору: або суцільний вияв активізації всього українського життя, або занепад і асиміляція. Тема вашого З'їзду "Роль українського студентства в новій конфедерації" свідчить, що студентство бере на себе обов'язок провідництва у нашій спільноті. Зорганізований студентський рух може і мусить стати авангардом української спільноти, перше академічним способом, а пізніше повною активізацією у громадському житті. Ваш З'їзд повинен стати першим сильним кроком до цього процесу. Студентство Канади має величезні можливості. Я вірю, що цей потенціал буде використаний. Я також вірю, що Панамериканський студентський рух допоможе СУСК-ові і СУСТА співпрацювати в майбутньому та один одного доповнювати. Факт залишається незмінним: ми всі є інтегральною часткою української спільноти".

Голова СУСК-у Роман Сербин, підсумовуючи пророблену на З'їзді роботу, у заключному слові сказав: "Наше завдання дуже ясне — тріснути українським життям так, щоб з нього вивесь порох

облетів Ми знаємо, що під накопиченням цього пороку є глибокі поклади непохитної структури. Ми мусимо відіграти велику роль в об'єднанні нашого церковного і громадського життя".

У резолюціях, пред'явлених Конгресові КУК-у, З'їзд СУСК-у пропонує: Заснувати комісію плянування, завданням якої буде намітити цілі та методи праці складових організацій КУК-у на наступних десять років. Створити тричленний Секретаріат при Централі КУК з повним фінансовим забезпеченням, та щоб КУК у порозумінні й при співпраці новоствореного Секретаріату СУСК, перебрав на себе відповідальність за працю з молодіжними організаціями.

Ну, що ж, нашим студентам — слава, слава, слава!

"Великий німий" врешті заговорив! Дякувати Богові!

Але студенти мусять знати:

1. Революція діло добре, але її зробити легше, ніж на руїнах збудувати щось нове.

2. Не чадійте від того, що ви молоді — молодість не є особистою заслугою людини: всі ми в свій час були молодими і... не дуже розумними.

3. Що ви живете на світі і є саме такими пробовниками, то це заслуга ваших батьків, а не вас самих, тому не копайте аж такої глибокої прірви

між вами й батьками. Життя нації, особливо українців Канади, не починається від вас і вами не кінчиться. Різниця між вами й батьками не в ідеології (вона в нас одна), а в темпераменті і знаннях. Батьки дали вам більшу освіту, ніж мали вони.

4. Усувайте асиміляторів і людей з почуттям людської й національної меншевартості з усіх українських організацій та установ. Алеж будьте готові зайняти їх місце.

5. Наведіть порядок перш усього в себе, себто об'єднайте всіх українських студентів у своїх організаціях, щоб мати більшу силу в боротьбі за націю. У Торонтському університеті є коло 700 українських студентів, в Українському Студентському Клубі при тому ж університеті є тільки 150 членів. А де решта? Чи не пропали вони для нації? Це вина батьків, але ваш обов'язок поправити цей стан.

6. Будьте певні, що більшість батьків вас підтримує у вашій боротьбі за краще майбутнє нашого народу.

Студенти зробили перший широкий крок. Але треба не один крок, а стала рівномірна і впевнена хода.

Чекаємо!

П. ВОЛИНЯК

Василь ЧАПЛЕНКО

ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ З ПРИВОДУ СТАТТІ Д. КИСЛИЦІ

У "Нових Днях", ч. 224/225 за вересень-жовтень ц.р., надрукована дуже цінна методична стаття нашого відомого мовознавця й методиста Д. Кислиці "Розвиток усної мови в наших школах". Хоч ця стаття була спочатку виголошена як доповідь на конференції учителів тільки православних шкіл (7. IX. 1968 р.), але її методичні вказівки слід би взяти на увагу й учителям наших католицьких шкіл (це ж наша біда, що в нас немає просто українських шкіл, а є українські православні і українські католицькі школи). Останнім ці вказівки, може, були б навіть потрібніші, ніж першим, бож вони, з відомих причин, мають більші труднощі у вивчанні й навчанні української літературної мови.

... "Головне в навчанні мови, — пише Д. Кислиця, — практична мовна діяльність, уміння говорити тією мовою, яку вивчаєш" (стор. 12). І це, справді, так. Решта додається сама собою, хоч і не без певних, як побачимо далі, методичних зусиллів. Як старий педагог, я на протязі свого довгого життя випробував різні методи навчання мов — рідних і нерідних, але завершив свою учительську практику тим розмовним методом, що його з'ясовує в своїй статті наш автор. Рідні мови — це були українська й російська, що їх я ще в початковій та середній школі викладав українцям та росіянам (не разом, звичайно, а тим і тим особно). Чужі мови — то були німецька, що її мені майже з примусу довелося викладати в Дінбасі, та російська, що її я так само не з власної охоти викладав туркменам.

Німецьку мову я викладав за підручником, бо сам говорити по-німецькому не вмів. І це було те навчання, що його слухав Д. Кислиця вважає за найгірше, мавши на увазі тутешнє канадське та американське викладання української та російської мов, коли вчителями бувають люди, які не володіють практично цими мовами. Наприклад, мені відомо, що в Бруклінському коледжі (США) російської мови навчав народжений у Канаді українець, що плував українське "забити" в значенні "убити" із російським "забить" — забути. А взагалі виправдувався перед студентами тим, що, мовляв, "ми ще до цього не дійшли" (за підручником). Річ ясна, що так, як мої учні в Дінбасі не навчилися від мене німецької мови, так і тут навіть студенти-українці, які мене про це навчання поінформували, не навчилися російської мови.

Практику з навчання розмовним методом я мав у спеціальній школі мов у Монтереї, і успіхи були надзвичайні. До нас приходили чужинці, які не тільки ніколи не чули, що є де-небудь на світі Україна й українська мова, а й не знаходили цієї мови в тому англійському підручнику з мовознавства, що його поширювала адміністрація школи серед учителів для підвищення їхньої лінгвістичної освіти, — у підручнику сучасного американського мовознавства Ч. Гокетта (я написав тоді авторові цього підручника листа з протестом проти такої зневаги), а відходили від нас з такою розмовною практикою, що з ними можна було розмовляти, як з українцями. Один такий мій студент приїжджав до мене в

гості вже до Нью-Йорку, і ми не потребували англійської мови для нашої розмови.

Сила розмовного методу в тому, що він розрахований на роботу слухової пам'яті, а що ця пам'ять особливо вразлива в дітей шкільного віку чи й у молоді взагалі, то він і дає такі великі успіхи.

Дуже сприяє навчанню мови вироблення в дітей чи в учнів старшого віку любови до даної мови і до народу — носія її, як це підкреслив і Д. Кислиця, навівши в своїй статті відповідне висловлювання Б. Антоненка-Давидовича. І ми в монтерейській школі створювали таку "атмосферу любови" — знайомили своїх студентів з історією українського народу, з його культурсю тощо, це викликало в них симпатії до нашого народу. Внаслідок цього наші студенти часто сперечалися із студентами російського відділу, обороняли Україну від росіян. Один наш студент (пригадую) ходив з власної ініціативи навіть до адміністрації з вимогою, щоб при вході до канцелярії було написано не тільки по-російському "вход", а й по-українському "вхід". Тільки ж сили тих і тих були не рівні: тоді як до нас прислали двох, трьох і тільки раз (за мого там перебування) дев'ятьох студентів, у російському відділі навчалося завжди по декілька сот, і всіх їх навчали любити царську Росію, бо все викладання там і адміністрація в руках "білих" росіян. Зокрема навчали їх співати "разумейте, язици, і покоряйтеся, яко с намі Бог". А кінецькінцем навіть такий маленький український відділ у тій школі ліквідували. Та він і був тільки підвідділом російського відділу, так, як український відділ "Голосу Америки" — це тільки підвідділ російського¹⁾.

Слушно вимагає Д. Кислиця поєднання навчального процесу із "життєвими обставинами". Очевидячки, він має на увазі ті життєві обставини, які можливі в нас на еміграції, тобто, поза родиною, це ще школа українознавства, одумівські чи інші юнацькі організації, громадські свята та зібрання, де учні можуть зовсім "життєво" застосувати свої знання вивчуваної мови. Бо самих шкільних годин для розмовної практики мало, а на вулиці і в державних школах учні-українці мусять користуватися іншою мовою. Це накладає певні обов'язки і на наших старших громадян, які мали б заохочувати дітей до українських розмов у товаристві, а також дбати про правильність своєї усної мови.

Але тут ми підійшли, може, до найбільш важливого, що його раз-у-раз доводиться спостерігати і в нашому усному мовленні, і в писаних текстах, — до майже відсутнього в нас нормативно впорядкованого мововжитку взагалі, що шкодить і навчанню дітей української мови. "Треба оберігати наших учнів, українська мова яких ще тільки формується, від негативних впливів на їхню мову, від сумнівної якості читки, байдуже, що то — книжка, бюлетень УВАН, журнал чи газета", — пише Д. Кислиця. Отак утворюється зачароване коло: з одного боку, треба навчати мови в "життєвих обставинах", а з другого — ті "життєві обставини" калічать ті норми мови, що їх виробляє у дитини школа. І ці "життєві обставини" тим загрозливіші, що для них немає ніяких авторитетів, які запроваджували б

норми нашої мови в життєву практику нашого суспільства. От коли я свого часу порадив був видавцеві Денисюкові змінити заголовок спогадів М. Ковалевського "У джерел боротьби" на "Біля джерел боротьби", то він мені написав листа з таким "лялмотивом": "Не думайте, що ви для всіх авторитет у мові". Пізніше ці спогади вийшли із зміненим заголовком і, здається, не в Денисюковому видавництві, — із заголовком "При джерелах боротьби", тобто знов написали неправильно. Уже десятиріччями воюю не тільки я, а й інші наші мовознавці, щоб переконати керівників "Зарева" в тому, що вони, націоналісти, називають свою організацію по-російському, але це залишається головами, що волають у пустелі. А коли я на недавніх зборах "Зарева" знов натякнув на це, то один з керівників його — М. Антонович виступив проти мене з тим, що, мовляв, поперше "Загравою" колись у Галичині називалась комуністична організація, а подруге — він знайшов тільки в творах Панаса Мирного аж 18 випадків з уживанням слова "Зарево". Як же я хотів би був заперечити цю хибну аргументацію, мені не дано й слова сказати. Щодо отого "поперше" я можу сказати тільки таке: якщо комуністи вживають у своїй мові слів "вода", "трава", чи це значить, що націоналісти цих українських слів не повинні вживати? А щодо отого "подруге", то я притягну авторитет іншого нашого мовознавця (бо мені, ба, не вірять) — проф. П. Ковалева, який ось що написав у своїй праці "Ще про дісприкметники в українській мові", заперечуючи таке аргументування сучасних радянських мовознавців щодо вживання активних дісприкметників: "Твердження це не наукове. Треба було сказати, що активні дісприкметники теперішнього часу в мові названих письменників ужиті супроти норм української мови" (стор. 4). І далі: "Бо хто ж із наших письменників не помилявся, не мавши доброї української школи!" (стор. 8). З такої можливості помилятися проф. П. Ковалів не виключає й Т. Шевченка. Тож коли навіть у Шевченка є отой, згаданий вище прийменник "у" ("виріс у порога"), то це не значить, що він має таку синтаксичну функцію і в нормах сучасної української мови. Коли нью-йоркський Термінологічний центр вирішував питання про "США", то мене й іншого нашого мовознавця переголосували інженери, і тепер жаргонового ЗСА вживає навіть газета "Новий шлях", яка надрукувала була мою статтю з запереченням слухності "інженерського" розв'язання питання.

Та чи не найвиразніше побив усі рекорди цієї мовної партизанщини голова "Слова" Г. Костюк. У вступному слові перед доповіддю Ю. Стефаніка в Нью-Йорку 16 листопада ц.р. він згадав мою критичну завагу щодо слова-псевдоніма "Клиновий", зроблену в моїй статті "Про занепад нашої літера-

¹⁾ Ця моя згадка про закриття українського відділу в монтерейській школі буде, мабуть, першою в нашій пресі, бо свого часу про це, скільки мені відомо, ніде в нас не писано, як також проти цієї зневаги нашої мови й народу ніхто з наших діячів чи установ (таких, як УКК) не запротестував.

турної критики", і вирішив цю мою критичну заввагу заперечити, мовляв, мовознавець, а помилився: слово "Клиновий" утворене не від "клен", а від "клин", чи, власне, від назви населеного пункту "Клини". Справді — це вже я кажу — в слові "Клини" стоїть не "е", а "и", — але чи можна від нього утворити слово "клиновий" за допомогою наростка "-ов(ий)" на позначення походження людини з цього населеного пункту? От у чому причина! Як у випадку із "Заревом", я й тут покличусь на авторитет іншого мовознавця (бо для Костюка, бачте, я не авторитет) — О. Синявського. У своїх "Нормах української літературної мови" (Львів, 1947 р.), на стор. 134, він пише: "-овий" ("йовий"), "-евий" ("евий") — досить поширений наросток на означення відносних прикметників", що відповідають на питання: "з чого?", "який?", рідко "чий": "дубовий", "соболєвий" тощо". Інакше сказавши, цей наросток визначає, з чого щось зроблене: з дуба, з соболя, з клена тощо. А нижче на цій самій сторінці відзначає Синявський наросток "-ський" ("цький", "-зький"), що означає "відношення, походження, приналежність". Отож, коли носій псевдоніма хотів утворити слово від назви "Клини", то він повинен був би утворити форму за допомогою наростка "-ський", і тоді вийшло б правильне "Клинський". Між іншим, Синявський на наступній сторінці — 136 перестеріг, що "не слід плутати" "-ський" із "-овий". А от голова письменницької організації якраз їх і поплутав і, замирившись заперечити мовознавця, сам прилюдно осоромився.

На жаль, не тільки голова, а й декто із членів "Слова" не дуже прихильно ставляться до питання про навчання мови. Добр. Кислиця чомусь не згадав про те, як же бути із засвоєнням граматики, потрібна вона чи не потрібна при навчанні мови. Випадок із головою "Слова" виразно свідчить, що вона потрібна, і я думаю, що д. Кислиця цього не заперечує, тільки його увага була скерована на мовлення, взятє в цілому, без розчленування на лексику, звуки, форми слова, словосполучення тощо. А щоб відповісти на це питання, я знов повернусь до монтерейської школи. Ми там до механічних розмовних вправ додавали й граматичні правила та вправи. Бо це дає усвідомлення механічно, за допомогою слухової пам'яті засвоєного мовного матеріалу.

Згадаю наприкінці цікаве тамтешнє (у тій школі) експериментування. Щоб поставити нас, викладачів, у ті психологічні умови, у які потрапляють на початку навчання студенти, адміністрація школи примушувала нас відвідувати години якоїсь зовсім чужої нам мови. Я потрапив у групу албанської мови. І нам спочатку подавали тільки механічне повторювання сприйнятих на слух фраз, без будь-якого перекладу чи пояснення значення цих

фраз. Але ми остаточно засвоїли ці фрази як мовний матеріал тільки тоді, як нам їх написали та лексично й граматично розчленували. Це виразно пришвидшило вивчення цієї мови та дало більше певності в усному її уживанні.

І з свого викладання української мови в тій школі, і з цього експерименту я зробив висновок, що слід комбінувати суто-слуховий метод із граматичною аналізою, яка має завершити ту "решту", що нібито сама додається". Цю комбінацію, очевидно, треба б застосовувати і в навчанні тих українських дітей, які приходять до школи без знання української мови, а тим, що практично уже володіють усним мовленням, граматику тим більше потрібна. Звичайно, це вже окрема проблема, як треба викладати граматику як таку.

ПОСМІХНИМОСЬ...

Під час репетиції в оперному театрі, диригент кілька разів зупиняє співака, нарешті гнівно каже: — Зважте на те, що ви маєте співати партію то-реадора, а не бика!...

JOSEPH J. RAJCA FURS

921 College Street Tel.: LE 4-5545
(at Dovercourt)

КУШНІРСЬКА РОБІТНЯ

Хутра на замовлення з різного роду шкірок.

• ПЕРЕРІВКИ.

• НАПРАВИ

• ПОВНА ГАРАНТІЯ.

ХОЧЕТЕ КУПИТИ АБО ПРОДАТИ

ГОТЕЛЬ,

ФАРМУ,

ДІМ,

ПІДПРИЄМСТВО,

то звертайтеся з повним довір'ям

до

УКРАЇНСЬКОЇ ФІРМИ

W. WALTER HRYNYK

REAL ESTATE BROCKER

726 QUEEN ST. W., TORONTO 3, ONTARIO

ТЕЛЕФОНИ:

Контора: 363-5316 і 363-5317

Мешкання: 364-3846

САМАРСЬКА ФОРТЕЦЯ

Передруковуємо нижче нарис М. Скрипника "Самарська фортеця" із дніпропетровської обласної газети "Зоря" від 29 вересня 1968 р. Як відомо, із України заборонено висилати за кордон обласні й районів газети, бо в них є деталі, які владі не вигідні. Цей нарис ми дістали від одного нашого читача. Вирізку з газети "Зоря" він одержав від свого батька, який живе в одному із районів Дніпропетровської області. Нариса надруковано під рубрикою "На конкурс про пам'ятки історії та культури". Сподіваємось, що нашим читачам буде корисно прочитати цей нарис.
Ред.

За три кілометри на північний схід від Ново-Московська є мальовничий острів, покритий ялинами та дубняком. Його омивають води Самари і Самарчука. Береги їх густо заросли верболозом, очеретом та рогозом. На острові стоять чепурні будівлі, в яких мешкають похилі віком трудівники Придніпров'я.

Цей острів має 400-річну буремну історію, тісно пов'язану з життям і визвольною боротьбою запорозького козацтва проти татаро-турецьких та польсько-шляхетських загарбників.

В 1576 році запорожці, надаючи великого стратегічного значення невеликому місту Самар, що стояло в гирлі річки біля теперішнього Ново-Московська, зробили фортифікаційні укріплення навколишньої місцевості, бо вона своїм географічним положенням була дуже зручною для оборони, а земля — родючою, з достатком риби, меду, воску, будівельного лісу. За висловом запорожців, "се була земля добра, гарна, квітуча і ізобілююча".

Їх увагу привернув острів, на якому ріс великий ліс. На тому неприступному острові вирішили збудувати фортецю з підземними ходами, приміщеннями для житла та церквою. Фортецю було споруджено на початку 80-их років XVI століття.

На вказівку Запорозького Коса, головним призначенням фортеці був військовий шпиталь, у якому мешкали старі та скалічені в боях козаки. У темних підземних льохах фортеці, в разі небезпеки, Кіш зберігав свої скарби: золото, діаманти тощо. Майже кожен запорозький козак на схилі літ покидав Січ: одні заводили своє господарство (зимівники), другі йшли в Самарську фортецю.

Цікаві були проводи на відпочинок до фортеці. Козаки називали цей звичай "Прощання з світом". Козак, неспроможний більше служити, просив Кіш дати з загальних коштів належну йому суму. Відтоді він звався прощальником. Гроші складав у шкіряний пояс — черес, запрошував з півсотні своїх вірних товаришів, наймав кошову оркестру музики. На день від'їзду прощальника всі запрошені являлися на конях, в розкішному вбранні: в шитих золотом шароварах і атласних жупанах, підперезаними чересами, з котрих, як казали в народі, "капало золото". У кожного вершника через плече висіла десятиквартова баклага з горілкою. Прощальник був убраний найкраще, гарцював на коні перед проводжаючими.

Після прощання з товариством у куренях про-

щальник рушав з провожатими до Самарської фортеці. Подорож тривала від 10 до 15 діб. У селі чи зимівнику загін робив зупинки. Прощальник просив усіх дорослих і дітей на обід. Товаришам приказував: "Частуйте, братчики, добрих людей. Нехай знають, як запорожець з білим світом прощається". Зробивши кілька таких зупинок, давав останній обід. Прощався з товариством, обіймав свого бойового коня, передавав його козакам для повернення курінному отаманові, сам уже йшов пішки до фортеці. Там на подвір'ї козак кланявся на всі чотири сторони, знімав з себе пояс з грішми, передавав його керівникові фортеці. Від того часу підлягав її розпорядкові.

Запорозький Кіш у 1602 році призначив керівником фортеці та шпиталю ієромонаха Панасія, за фахом лікаря, який запровадив тут монастирський порядок, а через кілька років Кіш став офіційно називати Самарську фортецю Пустинно-Миколаївським військовим монастирем.

У 1654 році, після тривалої облоги турків і татар, фортеця була зруйнована, а весь її гарнізон полів у нерівному бою. За ухвалою Запорозького Коса, фортеця була відбудована й почала знову функціонувати як шпиталь. У кінці XVII століття її вдруге зруйнували татари, та згодом була знов відбудована.

На початку війни між Росією і Туреччиною, в 1736 році, на річці Самарчуку сталася велика битва між татарами й запорожцями. Незважаючи на перевагу татар, запорожці завдяки Самарській фортеці витримали навалу, а потім перейшли в наступ і вигнали ворога. Через рік кримські татари під командою хана Феті-Гірея пішли в наступ на Запорозжя. Військо запорозьке змушене було відступити за річки Кільчень і Самару. І знов, опираючись на фортецю, вдруге виграло бій і розгромило війська Гірея.

В 1769 році, в січні і березні, фортеця під командуванням запорозького старшини Семена Абозана витримала останній напад татарських полчищ Калги-Султана.

Майже 200 років Самарська фортеця відіграла помітну роль в боротьбі українського народу проти чужоземних загарбників. До 1775 року вона була на Запорозжі оборонним укріпленням, військовим госпіталем і притулком для престарілих козаків.

Після громадянської війни тут утворився військпромгосп України і Криму, а після Великої Вітчизняної на руїнах старовинної фортеці-монастиря прибудовано Новомосковський будинок для людей похилого віку.

М. Скрипник

директор Дніпропетровського художнього музею

СВІДОК

Суддя. Ви бачили, коли підсудний бив вашу тещу?

Свідок. Бачив, прошу красно.

Суддя. Чому не прийшли на допомогу?

Свідок. Я хотів допомагати, та коли побачив, що він і сам з нею впорасться, то вирішив не втручатися.

YOSYP HOSHULIAK

SINGS

UKRAINIAN CLASSICS

Leo Barkin

УКРАЇНЬСЬКА КЛАСИКА У ВИКОНАННІ ЙОСИПА ГОШУЛЯКА

Кілька місяців тому на музичному ринку з'явилась незвичайна платівка — українські пісні, переважно на тексти Т. Шевченка, у виконанні Йосипа Гошуляка. Українська преса в Канаді, США та інших країнах майже одногласно привітала цю платівку надзвичайно прихильними рецензіями. Справді, платівка видана добре, у відомій фірмі АрСіЕй Віктор, прекрасно графічно оформлена мистцем Мирином Левицьким (обкладинка та 10 ілюстрацій, по одній до кожної записаної на платівці пісні). Власне кажучи, це не звичайна платівка, а суцільний музичний альбом, з портретами п'ятьох українських композиторів (Барвінський, Стеценко, Гайворонський, Степовий, Лисенко), чиї пісні співає Гошуляк, інформації про композиторів, а також тексти пісень українською, англійською та французькою мовами.

Це — щодо вигляду самої платівки. Щодо пісень Гошуляка, то даймо слово професійній критиці.

Музичний критик торонтської газети "Телеграм" Клід Гілмор у числі від 15 травня 1968 р. пише:

"З багатим голосом, українського походження співець, став канадцем з 1950 р. та членом Канадської Оперної Компанії з 1958 р. Фінансуючи свій проєкт самотужки, видав цю зворушуючу платівку в торонтській студії АрСіЕй Віктор минулого листопада, присвятивши її "століттю Канади та 75-літтю поселення українців у Канаді". Гошуляк працює в літературно-історичному відділі Торонтської Публічної Бібліотеки, з музикою, як побічною галуззю. Барвінський, Стеценко, Гайворонський, Степовий, Лисенко — композитори, репрезентовані у 10-ох балладах, що бринять радше постійно у меланхолійному тоні, однак інтересно контрастують. Авторитетним акомпаньйотом є торонтонець Лео Баркін. Тексти пісень подані українською, англійською і французькою мовами. Тимчасом ця Гошулякова платівка є в продажі лише в українських крамницях, але співак надіється, що незабаром вона буде на ширшому ринку..."

У примітці до цього, критик інформує, що дві пісні зі згаданої платівки Гошуляка, разом з піснями у виконанні покійного Й. Бйорлінга, будуть передані через радіовисильню СБЛ двічі з згаданому тижні.

Ще ентузіастичніший відгук помістив у числі від 28 травня ц. р. репортер північно-онтарійської газети "Ді

Салт Дейлі Стар", музичний критик Дейвід Робертсон: "Одним із бажаних додатків до бібліотеки рекордованої музики стала недавно видана платівка української класики у виконанні Йосипа Гошуляка.

В цій платівці, присвяченій відзначенню нашого столітнього ювілею, п. Гошуляк демонструє один з сьогодні найкращих в світі сонорних басів.

Один з небагатьох великих артистів, що рекордують у Канаді, п. Гошуляк видав цю платівку в Торонті — вона з 10 пісень, половина яких була покладена на музику Лисенком.

З Гошуляком, при піаніно, є, мабуть, чи не найвидатніший канадський акомпаньйот Лео Баркін — очевидно це була зустріч спорідностей, бо п. Баркін, хоч і народився у Варшаві, освіту здобув, як і Гошуляк, в Україні — обидва вони мешкають тепер у Торонті.

Ще молода людина, Гошуляк заслуговує, щоб за його кар'єрою стежити, бо тяжко уявити цей величний, гарний голос залишеним надовго невідкритим у відносній оперній відсталості Торонта.

Протягом минулих десяти років, будучи при Канадській Оперній Компанії, Гошуляк співав провідні партії в таких операх, як "Турандот", "Тоска", "Євгеній Онегін", "Аїда", "Макбет" та інших виставах і так як більшість великих артистів не мав особливих труднощів у співанні біля 25 ролей п'ятьма мовами.

Звичайно, — пише далі рецензент, — музичний світ є одним з найтвердіших горіхів до розколення, і це не змінюється на легше. У Канаді ж зокрема попросту не має досить можливостей для співаків, якими б великими вони не були...

Можливо, як це, на жаль, трапляється з більшістю канадських співаків, Гошулякові доведеться поїхати за океан (чи до США) і виробити собі репутацію, щоб бути признаним в Канаді".

У приватному листі до Гошуляка, дякуючи йому за рецензійний примірник платівки, Дейвід Робертсон пише:

"Я почуваюсь надзвичайно вшанованим, одержавши Вашу автографовану платівку, а ще більше щасливий ствердити, що моя думка про Вас як одного з найвидатніших у світі басів залишилась такою ж після прослухання Вашої платівки.

Я певен, що коли Ви рекордуватимете деякі з добре знаних оперових басових арій (очевидно з п. Баркіним при піаніно), вони стануть дуже популярними, може щось на зразок того, що зробив Борис Крістов, хоча, звичайно, не ті самі арії, бо Ваш голос значно відмінний своїм характером".

Тішимося творчим успіхом нашого земляка і певні, що його високо оцінений талант не змарнується в наших справді несприятливих умовах.

ПОСМІХНІМОСЬ...

Популярний кельнський лікар початку нашого століття доктор Шміц дуже не любив пихатих пацієнтів, але радо лікував простих людей, іноді навіть і зовсім без грошей. Одного разу якась дама, не звертаючи жодної уваги на чергу, попрямувала до кабінету Шміца.

— Пані, я прошу вас вийти в приймальню, взяти собі стільця й зачекати своєї черги! — сухо промовив лікар.

— Та чи ви знаєте, хто я? — обурилась дама. — Я дружина тьмного радника барона Зоммерфельда!

— О, чемно вклонився Шміц, — тоді можете взяти два стільці!

ЩЕ РАЗ У СПРАВІ ПРИЇЗДУ МОЄЇ ДОЧКИ

Моє повідомлення про приїзд дочки викликало велике зацікавлення багатьох читачів. Я з цього приводу маю багато листів, телефонів і т. д. Усі листи дуже зичливі й дуже людяні. Покищо жодна людина не пробувала спекулювати на цьому. А якщо і спекулювала, то хіба поза моїми плечима. Ці всі листи й розмови дуже, як я вже сказав, зичливі, людяні. Це доказ величезної моральної якості величезної більшості наших людей.

Уточнюю дещо, щоб не було потреби щось писати пізніше, бо відповісти на всі ці листи особисто нема змоги.

1. Дочка приїхала тільки в гості і тільки на місяць — 16 листопада вона вже була в Луганську у своїй хаті.

2. З Канади вона дуже мало скористала, бо приїхала не зовсім здорова, а через два тижні по приїзді опинилася в лікарні, таки важко захворівши, і в лікарні пробула 6 днів.

3. Вона одружена, одружилась 2 серпня минулого року. Можливо, одруження допомогло їй одержати візу, бо ця справа, як я писав уже, тягнулась дуже довго (коло чотирьох років). У всякому разі, збоку влади видача їй візи на виїзд у Канаду був гарний жест, на який я найменше сподівався. Вийшло досить добре, якби не хвороба, але це вже, як кажуть, воля Божа.

4. Я дочці ніколи не писав, що я тут роблю, ніколи не писав, що я тут маю прибране ім'я "Волиняк". Вона колись питала мене: "Що ти там робиш?" Я вперше (і думаю, в останнє!) збрехав їй: "Працював на фермі (я справді відбув річний контракт на фермі), а тепер живу в Торонті і то вчителюю, то ще щось подібне роблю, щоб заробити на прожиток". Влада від неї не ховала, що я редактор-видавець, хоч "Навих Днів" їй, звичайно, не показали. Одна секретарка її запитала: "Як тобі виписувати документи: на Четет чи на Волиняк?"

— А що таке Волиняк? Я такого й не чула!

— Не чула? Твій батько вдає там Волиняка, але всі знають, що його прізвище Четет...

При нагоді про псевдо. Приїхав я в Канаду на своє рідиме прізвище Четет, а тут, не тільки в пресі, а навіть у телефонній книзі і в житті взагалі мене знають під прибраним прізвищем Волиняк. Мої "приятелі" погрозували, що, як я не зміню ставлення до деяких політичних угруповань, то уряд Канади довідається, що я приїхав на "фальшиве прізвище й на фальшиві документи". Я мовчав, хоч непомітно посміхався з цих погроз, а тим часом на мене в уряд ішли сотні доносів... Деякі органи канадської влади мали багато клопоту з ними. Зробив я це виключно тому, що боявся в часи Сталіна за родину. Тепер ховати нема чого, тож заспокойтеся, найкращі в світі мої політичні вороги: так, я Четет, я гордий із свого рідимого прізвища і не маю найменшої причини ховати його — це прізвище завжди означало чесну людину. Можете поїхати в Україну

й перевірити це. Місце народження й місця та установи, де я працював, я вам подам, хто того хоче.

5. Приїзд дочки переконав мене, що я маю безліч дуже добрих друзів і приятелів навіть там, де я не сподівався цього. Особливо чуло й людяно поставились жінки. Мені дуже допомогли. Дуже. Допомога була й збоку таких людей, від яких я не міг навіть чекати її. Не називатиму прізвищ, бо їх багато (та це й приватні справи, хоч вони свідчать про високу моральну якість наших людей). Я лише від себе й дочки скажу всім загально: щире спасибі за щире людяне ставлення! Нехай Вам усім Бог заплатить сторицею!

Дочка доїхала додому без клопотів і труднощів. Почуває себе добре. Дякує всім тим, що оточили її тут увагою й теплом та любов'ю. Це їй було дуже приємно, бо виросла ж вона в сирітських умовах і ця любов і тепло дали їй радість, якої вона в житті мала не дуже то багато...

П. ВОЛИНЯК

ДМ. НИТЧЕНКО, УКАРІНСЬКИЙ ПРАВОПИСНИЙ СЛОВНИК.

ВИДАВНИЦТВО "ЛАСТІВКА", АВСТРАЛІЯ

Серед посібників для шкільної молоді та вчителів "Рідної школи", шкіл українознавства з'явилось нове видання — Український правописний словник. Потреба з такого роду словника є кончею з двох причин: перше, раніш видані словники стали бібліографічною рідкістю і друге, у зв'язку з технічним прогресом з'явилось багато нових слів, яких годі знайти у попередніх виданнях. Цю прогалину до певної міри поповнює словник, укладений за ухвалою Української Центральної Шкільної Ради, Дм. Нитченко.

Автор, як то зазначено в передмові, укладаючи цього словника, послуговувався різними раніш виданими словниками, а передусім словником Г. Голоскевича. У написі слів збережено правописні норми, що їх було прийнято 1929 року (жарківський правопис).

Характеристичною особливістю правописного словника Дм. Нитченко є те, що він дещо доповнив словниковий матеріал новими словотворами, подав рівняючи повно напис сумнівних морфологічних закінчень, а також позначив наголоси не лише у постійних, а й змінних формах слова. Крім того, у багатьох широкочислених іменниках подав кличну форму.

Беручи це все до уваги, треба сказати, що користування цим правописним словником забезпечуватиме і грамотне письмо і правильну вимову в живій розмовній мові, що так важливо для нашої молоді, яка зростає в чужомовному оточенні.

Український правописний словник має бути настільною книжкою кожного українця.

Словник містить до 10 тисяч слів, видано чітким друком на гарному папері. Обкладинка Л. Денисенка справляє приємне враження. Ціна словника 2 долари, гуртовим замовцям дається знижка. Замовлення можна надсилати на адресу:

A. S. OREL

881 Washington Ave., Apt. 4-I, Brooklyn, N.Y. 11225
U. S. A.

І. БАКАЛО

ДЕЩО ПРО КАЛЕНДАРІ

(Жарт)

Просто дивно робиться, коли проаналізувати деякі факти з нашого життя. Як, наприклад, могло трапитися, що довгі роки ми, чоловіки, перебуваємо в приниженому стані.

Ми, чоловіки, краса, гордість, сила нашої планети! Ми, чоловіки, підкоряємо Антарктиду, космос! Ми, чоловіки, граємо в футбол. Але, незважаючи на всі ці якості, ми принижені і забуті. У нас немає свого календаря.

Є календарі для жінок, є для дітей, є змішаного типу, але для нас, чоловіків, календаря немає.

Адже це просто обурливий факт.

А як гарно було б мати наш, чоловічий, календар!

Припустимо, вас четверо в сім'ї — ви, ваша дружина, син і теща. І на стіні у вас висять чотири календарі — для чоловіків, для жінок, для дітей і змішаного типу. Всі раді, всі задоволені.

Уявіть собі, сьогодні перше січня. Ви, як голова сім'ї, сьогодні можете прокинутися трохи пізніше, ніж звичайно. Учора ж зустрічали Новий рік, ну, а там все могло бути — могли й перебрати трохи. Болить голова.

Відриваєте ви зранку перший листок календаря і читаєте:

"Не забудь сьогодні поздоровити всіх своїх знайомих з Новим роком!

Примітка. Дружину поздоровляти з Новим роком треба було б у першу хвилину першого січня. Коли ти забув це зробити — виправляй становище негайно. Тещу можна поздоровити на протязі 24 годин".

Далі на звороті можна прочитати поради лікаря: "У зв'язку з тим, що першого січня у переважної більшості чоловіків, що населяють земну кулю, болить голова, радимо випити негайно склянку розсолу з-під огірків. Їжте кислу капусту. Коли це не допоможе, тоді випийте... трійчатку".

10 січня. "Не забудь — на протязі року відзначаються дні народження дружини, сина, тещі, твого начальника, його секретарки, головного бухгалтера. Випиши всі ці знаменні дати і поклади під скло в своєму кабінеті. Рекомендується також зробити помітки в календарі".

Тут же може бути вміщена порада лікаря про те, якої шкоди здоров'ю завдає алкоголь. Для більшої переконливості слід намалювати серце й печінку алкоголіка у збільшеному розмірі. Кожен, хто погляне на такі органи, не захоче їх мати в себе.

5 березня. "Не забудь! Наближається день 8 березня. Готуй подарунок".

Яким же має бути подарунок? Це запитання непокоїть сьогодні багатьох чоловіків, тому відповімо на нього докладніше.

Протягом перших п'яти років після одруження можна дарувати: нейлонові манто, серванти, піаніно, відрізи на плаття.

Протягом другого п'ятиріччя — капронові панчішки, горбинки, хусточки. Слідкуйте, щоб однакові подарунки не повторювалися три роки зраду. Двічі повторювати можна.

Починаючи з другого десятиріччя і до золотого весілля слід дарувати дружині флакони духів, зрідка замінюючи їх флаконом одеколону. Бажано, щоб кожного року пляшечки були різними".

8 березня. "Чоловіки! Будьте свідомими! Пам'ятайте, що ваші дружини рівноправні і розкріпачені! Цього дня дружина сама помие підлогу в квартирі, потрусить килими, піде до магазину і на ринок, приготує сніданок і обід і побіжить на роботу. Але вечерю ви повинні приготувати самі. Ви проводите з дружиною коротеньку бесіду про те, що на ніч шкідливо їсти важкі страви, і готуєте чай. Коли питимете чай, розповідайте дружині, що він має багато вітамінів, підбадьорює організм, а цукор дуже корисний для діяльності серця та мозку".

10 травня. "Будь завжди ввічливим. В трамваї, тролейбусі, метро завжди поступайся місцем. Хай сидять жінки. Ніколи не пропонуй сісти незнайомій, навіть дуже гарній жінці, коли поряд з тобою дружина".

15 травня. "Йдучи на футбольний матч, перевірь, що є в твоїх кишенях. Залишай вдома всі важкі речі, якими можна поцілити в суддю".

17 липня. "Коли тебе допикає дружина, що ти кожного вихідного дня і кожного свята йдеш риба-

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЧОГО СОЮЗУ

ПЕРЕДОВОЇ БРАТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
УКРАЇНЦІВ США Й КАНАДИ!

Бути членом Українського Робітничого Союзу,
це значить:

- Мати забезпечену полісу на життя;
- Мати право на допомогу при каліцтві чи хворобі;
- Можливість користати із стипендійного фонду для студентів високих шкіл;
- Можливість вашим дітям користати з дитячих таборів і курсів українознавства;
- Бути співвласником тижневика "Народна Воля" та англомовного місячника "Форум";
- Користатись з відпочинкової оселі УРСюзу "Верховина";

За повнішими інформаціями звертайтеся письмово або телефоном до місцевих секретарів і організаторів УРСюзу чи до його головного організатора на Канаду Анатолія Білоцерківського на адресу:

490 Oka St. — LaSalle, Quebec, Canada

Tel.: (514) 366-1775

або до Головної Канцелярії УРСюзу:

440 Wyoming Ave., Scranton, Pa., U.S.A.

Tel.: (717) 342-0937

лити і залишася її саму, візьми дружину з собою на річку. Бажано, щоб барометр показував на дощ і бурю. Якщо барометр не збреше, то всі наступні вихідні дні ти рибалитимеш сам".

12 серпня. "Йдучи полювати качок, не забудь, крім рушниць та набоїв, взяти з собою гроші. Дбай, щоб зворотний маршрут проходив мимо ринку".

Якого завгодно числа й пори року можна вмістити пораду, як позбутися щоденних нарікань дружини про шкodu від куріння. В таких розмовах наводиться приклад, що одна краплина нікотину вбиває коня. Ви не губіться одразу, а відповідайте, що коні якраз тому й не курять.

Якщо терпець вам увірвався, ви одного дня, бажано в неділю, кажіть, що кинули палити і більш ніколи цигарка не стирчатиме у вашому роті.

Минає перша година. Ви не курите і мовчите. Немає на світі такої сили, що вирвала б з ваших вуст хоч одне слово. Після другої години страждань розбийте флакон з духами. Коли мине три години, починайте жувати краватку. Бажано ту, яку вам подаровано в день народження. Потім ви йдете гуляти й одягаєте сорочку задом наперед. Після повернення з прогулянки починайте їсти. Їжте все, що зберігається в холодильнику та поза його межами. Посуд бажано кидати на підлогу. Надходить вечір. Тієї самої хвилини, коли ви почнете жувати скатертину, дружина біжить до сусіда за цигаркою.

Після цього припиняються назавжди всі балачки про шкodu від куріння. Коли вони знову почнуть, вам слід нагадати, що ви колись кинули курити, але дружина сама принесла вам цигарку.

Можна також одного осіннього дня вмістити в календарі пораду, як слід розповідати своїм співробітникам і друзям про успіхи на рибній ловлі. В таких випадках бажано користуватися поміркованими цифрами. Коли, приміром, вам вдалося впіймати щуку вагою півкілограма, не кажіть, що вона важила більше двох кілограмів. Коли ви впіймали чотири коропа, не збільшуйте цифру понад чотири десятки. Взагалі запам'ятайте, що астро-

номічні цифри не завжди підходять для визначення кількості та ваги впійманої риби.

А скільки корисних порад можна було б дати автомобілістам, автотуристам, курортникам-дикунам!

Будемо ж сподіватися, що мине небагато часу і припущеному становищу чоловіків буде покладено край — календар для них вийде в світ.

(Із збірки "Солом'яний капелюх", Київ, 1964)

Микола ВІНГРАНОВСЬКИЙ

**

Уже тоді, оповесні, коли
Горища пахнуть першим сіном
І гарбузи цвітуть між картоплів,
Уже тоді прощання полохливе
Носив я в серці — ношу кам'яну.
Мені вже бачились підбиті горем очі,
І повні вуха сліз на вицвілій подушці,
І губ краї, опущені в печаль...
І ще тоді, оповесні, я думав,
Що ти знайдеш себе у дітях чи в роботі,
І все забудеться, загоїться, примре,
А час і простір зроблять своє діло...
Не те я думав... Вже ось кілька літ
За мною тінь твоя марою ходить,
І золоті слова любові дорогої
Мені звучать на спечених устах...

ПОСМІХНІМОСЬ...

— Хіба ж можна вам, сімдесятирічній людині, одружуватися з двадцятирічною дівчиною? Чи не видається вона занадто молодою для вас?

— Майте рацію. Мабуть, ще пару років почекаю...

ПЕРША УКРАЇНСЬКА ОПАЛОВА ФІРМА

FUTURE FUEL OIL LTD. & SERVICE STATION

945 BLOOR ST. WEST TORONTO, ONT.

24-ГОДИННА СОЛІДНА І СКОРА ОБСЛУГА

Чищення і напрана форнесів безплатна.

Скористайте з доброї нагоди і замовляйте
ОЛИВУ В НАС.

Наші телефони:

Телефон бюро: LE 6-3551

Уночі: RO 2-9494

У глибокій жалобі і смутку повідомляємо всю українську громаду Канади, що 2-го вересня 1968 у Вінніпезі відійшов у вічність на 67 році життя

ВАСИЛЬ І. САРЧУК

довголітній Генеральний Секретар Комітету Українців Канади, визначний громадський діяч, провідний член Союзу Українців Самостійників і заслужений педагог державних шкіл, який дуже багато причинився до введення української мови в програми навчання середніх шкіл та Університетів Канади.

Хай вічною буде про нього пам'ять.

КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ
Президія

ПРИЄМНА НЕСПОДІВАНКА

Дата — Неділя 13-го жовтня 1968 р.

Місце — Приміщення школи Шопена в Чикаго.

Оказія — Виступ струнної оркестри Музичного Інституту ім. М. Лисенка в Торонті; диригент — проф. Іван Ковалів.

Сказати правду, коли я приїхав на концерт, мої сподівання щодо якості виконання не були завеликі. Чекав звичайного учнівського виступу з багатьма фальшивими нотами та частого "скрипіння" смичків по струнах.

Переглядаючи програмку концерту зауважив, що твори в ній не тільки охоплюють різні періоди музичної історії, але деякі з них є також досить складні до виконання, що тільки поглибило мій песимізм.

Але вже по декількох тактах Кончерто Гросо оп. 6, Ч. 1 Генделя почав з повною увагою слідувати за виступом.

Загальне враження від концерту не тільки дуже приємне, але за довший час відвідування не тільки студентських, але й інших концертів тут відчувся добрий професійний рівень вишколу, що далеко не завжди трапляється.

Не тільки дисципліна цілого ансамблю, але й увага до детального опрацювання творів була на високому рівні.

Були й деякі недотягнення, як, наприклад, у фантазії Р. Вон-Віліамса на тему Пралліса звучність не була повною. Але це твір складний, і самий факт, що молодецька оркестра дала собі з ним раду, був потішаючим.

Дуже теплий та вологий день не був на користь втримання інструментів відповідно настроєними. Це особливо відчувалося у концерті Баха Кончерто-мі-мажор Ч. 2, як у перших скрипок, так і в соліста Ореста Ковалева, який з добрим відчуттям та технічно опановано передавав музичні думки, але інтонаційно вони були не завжди цілком точні.

З українських (або творів на українські теми) в програму були включені Сюїта Лисенка в обробці Івана Ковалева та Українська Сюїта американського композитора Портера.

Оркестра складається майже з 40 осіб, з яких десь дві третини є учнями проф. Івана Коваліва.

І як учитель і як диригент проф. Ковалів вклав величезну кількість високоякісної праці в утворення цього ансамблю. За це йому, і його молодим учням та послідовникам належить повне признание.

Ігор БЛОГРУД

ЧИТАЧІ ПИШУТЬ

Вельмишановний Пане Волиняк!

В передмові до цікавих уривків з роману О. Гончара "Собор" ("Нові Дні", ч. 220) Ви зробили припущення, що старий козацький собор, що є головним об'єктом цього роману, знаходиться, мабуть, у самому Дніпропетровському. Ні, в Дніпропетровському козацького собору немає. О. Гончар мав на увазі очевидно Троїцький собор в Новомосковському (колишнє місто Новоселиця). Собор цей збудували запорожці за проєктом та під керівництвом народного майстра-будівничого Якіма Погребняка. Цей собор збудований з дерева, без жодного цвяха. Коли запорожці задумали будувати храм, то вибір їх припав на видатного теслю з Харківщини Погрібняка, слава про якого сягнула аж до Запоріжжя. Розповідають, що коли помогоричили, то Погрібняк в запалі сказав, що збудує храм, якого ще не було, з дев'ятьма баними. Декому з козаків це здалося неймовірним. Тоді Погребняк почав лозинкою на землі рисувати

храм. Але старі рубани очевидно не зрозуміли пояснень майстра і так з сумнівами й розійшлися. Минуло кілька днів, а тесля не з'являвся. Думали вже, що він втік з сорому. Та незабаром Погребняк приніс модель дев'ятибанного храму, виплетеного з оситяку. Собор цей був побудований в роках 1773-1778. Отже будова його була закінчена через три роки після зруйнування Січі. Знавець українського мистецтва та архітектури Т. Н. Логвин пише про цей собор в недавно виданій книжці "По Україні. Стародавні мистецькі пам'ятки", (Київ, 1968), між іншим, таке:

"Коли під'їздити до Новомосковська, то вже здалека видно біле громаддя собору, що грандіозними верхами і розмахом можуть бути порівняні тільки з Софією Київською".

Плавнів теж на Дніпрі біля Дніпропетровського нема, а на Самарі біля Новомосковського є (чи були) і плавні і ліси. Також металургійний завод є і в Новомосковському.

На закінчення хочеться Вам подякувати за вміщення зразків кращих творів з України.

З правдивою до Вас пошаною

Василь Кравченко, Левеншtedт, Німеччина

Спасибі, Вельмишановний пане Кравченко за доповнення. Мабуть, Ви маєте рацію. Та мусимо знати, що в "Соборі" О. Гончара, як і у всіх художніх творах виступають збірні типи, а не фотографії людей, навіть із збереженням власних імен людей, міст тощо, то фактично не має значення, що саме письменникові стало основою для зображення героїв, будов, міст і сіл. От, наприклад, я не пригадую собі у Дніпропетровській області ніякої Зачіплянки. А от село Зочепелівка (і Зачепилівський район) там було і є. У деяких розділах "Собору" дуже точно описується проспект ім. Карла Маркса (колишній Катерининський) у Дніпропетровському.

Пригадаємо читачам, що фото козацького собору в Новомосковському (яких 30-40 км. від Дніпропетровського) видруковане в нашому журналі на першій сторінці обкладинки числа 120-го (січень 1960 р.). Підпис до нього — через недогляд дано в ч. 121 на стор. 29-30.

Ще раз дякую за листа!

П. Вол.

Дорогий Петре Кузьмовичу!

Як звичайно, "прострочив" свою передплату. Але то Ваша вина — таким передплатникам, як я, мусите висилати попередження, або рахувати 10 проц. "інтерест".

Надіюсь, що цей лист знайде Вас у добром здоров'ї, якщо, звичайно, забули як смакує яєчня з салом... Прикладаю татогового чека на нового передплатника — д-ра Оксану Менжегу. Родиною вирішили, що хоч вона й американський доктор, але не мусить забувати кореня, з якого виросла.

Додаю чека на 60.00 дол. на розбудову журналу.

Дай, Боже, успіху, а найважливіше доброго здоров'я!

Ваш Микола МЕНЖЕГА, Міннеаполіс, США.

Ні, дорогий Миколо Марковичу, ні пригадок, ні 10% "інтерест" рахувати Вам не буду. Мабуть це мені буде... вигідніше! Ви, мабуть, забули, що на "Нові Дні", крім усяких передплат, Ви дали вже 280.50 дол.? Оце Вам і "інтерест!" Це "грошки більше", як 10% від передплати.

А щодо яєчні з салом, то хай Бог простить, а Ви вибачте, — ім. Правда: не по 5-6 яєць, а тільки по два "екстра лардж". Поперше, ця страва дуже симпатично пахне, а подруге, вона готується дуже швидко, а для бідного чоловіка, який ніколи не має часу, це дуже важливо.

Та Ви мене давно не бачили: я схуд уже на 13 фунтів! Якщо піду таким темпом і далі, то скоро перетво-

рюсь у сжимника. І будуть тоді з порядного й симпатичного Волиняка зовсім не порядні й не симпатичні моші...

І то ви всі, лікарі, отакі безжальні. Зустрів я оце на одумівській оселі "Київ" у США Вашого розпрекрасного колегу д-ра Анатолія Лисого. Перші його слова були: "Ви ще й досі ваги не скинули?". А сам, дай йому, Боже, довгого віку, животиком таки хизується... Іще жоден з моїх друзів-лікарів у Канаді і США не сказав мені: "Знаєш що, Волинячок, ти махни рукою на все, ляж і хоч раз добре виспись!" А от фунти, то ви всі бачите!

Вага, мабуть, найкращий бізнес для лікарів Канади і США. Рекомендують вони своїм пацієнтам голодувати, а коли вони вже з ніг валяться, то приписують їм усіякі таблетки... Я, щоправда, думаю, що Ви й д-р А. Лисий виняток — ви тільки мене готові голодом заморити...

Хочу нагадати Вам, як на ці речі дивляться лікарі в Україні. Покликали ото раз мене на якусь чергову військову перепідготовку. Роздагли до саме нікуди, зміряли, зважили, записали це все в мою картку й послали в другу кімнату до військового лікаря. Він узяв мою картку, зміряв мене зневажливим поглядом з голови до ніг і почав говорити компліменти: "Ти дикуні! Варвар! Примітивна істота! Скупердага!" Я спочатку оторопів, а потім несміливо запитав: "Не розумію, що це все має спільного з моїм найщирішим наміром захищати єдину в світі країну будованого соціалізму і штурмана революції Йосифа Вісаріоновича від зовнішніх і внутрішніх ворогів?..."

Тут мій лікар аж позеленів від злости: "Теж мені захисник знайшовся! Та чи ти знаєш, що в тебе на 4 кілограми менше норми ваги? Та в тебе серце стане, печінка закам'яніє, легені відгниють, нирки (і все інше!) засохнуть і поодпадають! Ти так добре зоробляєш і не можеш собі хоч раз на тиждень кілограм сала чи масла купити?"

Я пробував пояснити, що я на їжу грошей не шкодую, але я один з краших стахановців області, виконую поверх двох сталінських норм і т. д., але це на лікаря не впливало: "Їж, бо пропадеш". Признаюсь, той лікар мене добре налякав та я й Вашими порадами не нехтую — 13 фунтів уже нема.

Сердечно дякую за все! Привіт усій родині!

П. ВОЛ.

Вельмишановний Пане Редакторе!

...При цій нагоді хочу висловити Вам свою радість з нагоди Вашого одужання з неприємної хвороби та щиро бажаю Вам прийти до повних сил і здоров'я на многі та добрі літа Вам самим на потіху, а нам, усій громаді читачів "Нових Днів", на радість, народові ж українському на користь!

При цій нагоді мушу висловити Вам подяку за вміщення моїх листів до редакції "НД" з єдиним зауваженням, що Ви трохи "перестаралися", бо назви книг, незалежно від будь-яких змін у правописі лишаються в оригіналі так, як вони були вперше надруковані. Тож книжка Юрка Тютюнника називалася "З полянами проти Вкраїни", а не "проти України". (Вибачте, я вирішив, що Ви описалися. Каюся! П. В.)

Щиро Вам дякую за Вашу велику увагу до "Собору" Олеса Гончара, а при цьому моя безмежна вдячність панові В. Сварогові за його таку докладну, таку цінну рецензію "Собору". Нехай Бог пошле йому сил та здоров'я на писання ще рецензій без числа, бо його статті — це окраса "Нових Днів".

Так само велика подяка йому за рецензію на "На твердому ґрунті", чи як там називається твір Уласа Самчука. Може Самчук, а за ним і інші, більше дбати-муть про солідність своїх творів і не вважатимуть сво-

їх читачів за справжніх селепків, які мусять сприймати будь-що, особливо, як те "будь-що" подають читачам самі творці "великої літератури", як про це колись багато писалося, а тепер чомусь притихло.

Щастя Вам, Боже, на все добре!

З пошаною

Г. ГОРДІЄНКО, Філадельфія, США.

Шановний Пане Редакторе Волиняк!

Радію разом із тисячами Ваших читачів та приятелів Вашим щасливим видужанням. Бажаю Вам ще довгих і довгих років повного бдоров'я та сили успішно служити розвиткові нашої культури.

Більше подібних "збитків" ні собі, ні читачам не робіть, до лікаря звертайтеся не тільки у крайній потребі та у крайній хвилині, а трохи частіше. Ясно, дав би то Бог, щоб ці лікарі ніколи у Вас нічого не знайшли. Пам'ятайте ж, Шановний Пане Волиняк, що Ваше життя хоч частково належить Вашим читачам. Вам вільно легковажити Вашою частиною свого здоров'я, але мусите берегти те, що належить громаді.

У прилозі переказ на 7.00 дол. на два примірники "Собору". Чи вірите, що я його ще не маю? Прочитав уже, так би мовити, прихапцем чужий. А все тому, що не так то й часто із оттавських хуторів на прощу духову до Торонта вибираюся.

Решта 4.50 дол. передплата на журнал на 1969 рік.

Дозвольте ще раз Вам побажати кріпкого здоров'я та сил на будуче редакування,

відданий Вам

Борис МИГАЛЬ, Оттава, Канада.

Вельмишановний і дорогий Пане Редакторе!

Поперше, щиро дякую за "Собор". Подруге, надіємось, що Ви вже видужали і знову працюєте на користь української справи. Потрете, шлю Вам фото, яке, якщо це можливо, просимо видрукувати в "Нових Днях". Боюсь, що на "жнив" вже трохи пізнувато, але так вийшло...

З щирим привітом

Тетяна ГАРАЩЕНКО,

секретарка 44-го відділу Союзу Українок Америки, Філадельфія, США.

"Українські жнива в Америці". Фото управи Головного Сестрицтва Православного Деканату. На фоті Христина Ярмоленко на святі "Обжинки".

Вельмишановний Пане Волиняк!

Шлю поштового переказу на 10 дол. Прошу вислати читанку "Запоріжжя" і "Собор". Решта грошей на передплату.

Дружина дуже турбується за Вас, бо вже більше місяця нема журналу. Вона думає, що мусіло щось трапитись з Вами, мусить бути якась причина: хвороба чи щось інше поважне, бо досі ж так не було.

Ми Вас дуже шануємо й любимо за Вашу відкриту і справедливую душу й щире серце. Моя дружина говорить, що лише одну таку людину, як Ви, можна знайти серед усієї нової еміграції. Мабуть, вона не помиляється. Тому вона так турбується про Вас і завжди готова прийти з допомогою, але шкода, що Ви так далеко від нас живете.

Наш синок, Марко, читаючи Ваші підручники, хоче, щоб Ви йому особисто розказали про Україну. Ми ж з дружиною захоплені Вашим умінням редагувати журнал. Дуже дотепно й переконливо виглядає оте число з фотом старого образу з підписом, зверненням проти асиміляторів. Це гарно, влучно й дотепно. Ваша стріла гостра і влучна і вона так ранила наших асиміляторів, яких, на жаль, не бракує...

Саме тепер появилась в мене думка: чому б Вам, Петре Кузьмовичу, не заїхати в нашу "світлу північ"? Ви буваєте скрізь і всюди, але чомусь обминаєте наш Флін-Флон. Може, Вас лякає північ, може, думаєте, що тут постійно лежить сніг, завжди мороз, лід, що так боїтесь? Запевняю Вас, що тут тепліше, ніж у Вінніпезі, а загально клімат лагідніший, як у Вашому Торонті чи Монреалі. Тут багато українців, які потребують Вас і Вашого слова. Ви частенько буваєте у Вінніпезі, а звідти, як кажуть, до нас "рукою подати": лише 600 миль гарної асфальтової дороги, правда, часом з крутими закрутинами, але що це для Вас значить!

Чи чули Ви колись про "Траут фестивалі" (траут — лструг. Ред.)? Лише одне таке свято на всю Канаду і США, а може, й на цілий світ! Святкується воно 1-го липня. На це велике свято прибувають маси гостей з усієї Америки автами, автобусами, подорожніми хатками з цілими родинами, тягнуть за автами великі гарні човни, перед святом тягнуть на Флін-Флонських озерах (їх тут багато!), пробуваючи щастя ввіймати найбільшого траута, щоб дістати за нього першу грошову нагороду. На святі Ви побачите різні змагання, виступи, навіть канадських індіанців, як вони виступають на сцені. Тут я Вас познайомлю з одним канадським меценатом — Василем Перепелюком. Може Ви його й знаєте, або читали про нього? Він дуже шанує таких людей, як Ви.

Ну, що ще можу обіцяти Вам? Хіба, що ми Вас радо приймемо, як свого земляка, чи навіть свояка (не знаю ще як і назвати Вас!), а моя дружина почастує Вас такими стравами, таким українським борщем, що Ви тут ще ніколи не їли, хіба дома ще... Моя дружина всі свої сили вкладає в сина, у його виховання, хоче зберегти його від усіх поганих впливів. Дав би Бог, щоб це вдалося, щоб ми на старості років мали радість з нього.

Ми сподіваємось, що Ви візьмете це все під увагу і на своєму стінному календарі позначите час Вашого відпочинку, а нас повідомите листом про свою згоду прийти. Ми ж усі будемо нетерпляче чекати цієї зустрічі.

Прийміть же від нас нашу щирішу повагу, а за Вашу невсипущу працю нехай Господь-Бог дасть Вам кріпкого здоров'я та багато літ життя!

Ваші Віра, Олександр та малий Марко ДОБРОГОРСЬКІ, Флін-Флон, Манітоба, Канада.

Спасибі, дорогий пане Доброгорський, за теплого листа! І за записки. Дуже хотів би побувати на півночі

центральної Канади та... уявляєте собі, яких 2400 чи, може, й 2500 миль? Знаєте, скільки це коштувало б грошей? Та, врешті, не так уже й ті гроші, як час. Де ж його взяти? Я часто кажу: "Я чоловік бідний, нема часу ні хвилини!" У всякому разі, спасибі Вам і Вашій дружині за записки. Якби трапилась найменша можливість, то дуже радо поїду.

Питаєте, чи я знаю Василя Перепелюка... А хто ж його не знає? Це видна і слава людина. До речі, він наш давній і добрий передплатник. Бувши в Торонті, він навіть був у моєї хаті, взагалі я з ним тут бачився кілька разів. Та останніми роками він чогось на сході Канади не показується. Вітайте його від мене і перекажіть: як буде на сході, то нехай не гордує і заскочить.

П. Вол.

До Високоповажаного Пана Петра Волиняка,

якого особисто мені ніколи ніде не довелося бачити, бо Лос-Анджелос далеко від Торонта, а Зальцбург, Австрія, де він був видавцем, хоч і не був так далеко від Майнц Кастеля, а все таки за кордоном...

Я не був і не є Вашим передплатником чи покупцем шкільних підручників, які Ви складаєте й видаєте. Причини? Поперше, мені минуло 70 років, живу з пенсії; подруге, саме через тих клятих 70 років мені таки запізно навчатися з будь-яких шкільних підручників взагалі.

Не раз і не два мені попадалися в руки "Нові Дні". Подобалося і подобається мені Ваше гостре перо. Тепер читаю ч. 222/223. Хвацько Ви "обстругали" п. Павлюка за його повчальний тон. У своїй статті "Про "націоналістів" і модерну методу навчання". Це добре, бо не берись навчати інших, та ще з позицій "старшого брата", коли сам ще мало знаєш і не esi старшим братом... Аж по саме горло маємо одного "старшого брата" — московського, з душі він уже пре, а тут ще другий, з іншого боку, хотів би ним бути!

Думаю, що щось не гаразд у Вашій довідці про О. Гончара. У Вас написано "модри камінь". Знаєте, що це значить по-чеському? Це значить "синій камінь". Може тут вина Гончара, а не Ваша, що пропущено "н". Роблю цю завагу тому, що тепер, по окупації Чехо-Словаччини, світ знає про чехів трохи більше. Про них тепер знають і ті, що не уяляли собі значення слова "чех". Нам треба було б пізнати їх ближче, бо вони ж наші сусіди сьогодні й лишаться ними і для наших дітей та онуків. Крім того, це наші добрі сусіди. у них не було й нема до нас ворожнечі, це єдині наші добрі сусіди.

Я жив у них на еміграції між першою і другою світовими війнами і їх добре знаю. Знаю їх мову, культуру. У разі потреби, можу Вам дечим допомогти.

На мені Ви свого пера, мабуть, гострити не будете — гостріть його на бандерівцях, гетьманцях і їм подібних. Усього доброго!

Г. МАСЛІВЕЦЬ, Лос Анджелос, США.

Спасибі, дорогий пане Маслівець. Тішусь, що маю іще одного однодумця.

Щодо слова "модри". Думаю, що О. Гончар і мав на увазі "синій", а не "мудрий камінь". Письменник з такою культурою, як в Олеся Гончара, таких помилок робити не може. На жаль, я не читав цього твору, але в усіх довідниках стоїть "модри", а не "мондри". Якби О. Гончар видав книгу "Мондри камінь", то в довідниках та енциклопедіях теж не зробили б такої помилки, бо над ними працюють не ті, що прочитали дві-три книжки, як це думає п. Павлюк, якого Ви згадуєте в листі, а такі справжні фахівці.

Як буде потреба в чеській мові, то радо до Вас звернуся за допомогою. Спасибі! П. ВОЛ.

НОВІ УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НАШОГО ЖУРНАЛА

(Продовження з 2-ої сторінки обкладинки)

Не подобаються мені ліберали, що роблять з пошти бизнесове підприємство, але що я зроблю? Скажу щось перед виборами...

Це збільшення передплати нічого не коштує читачам — лише один не повний цент на тиждень,

а журнал все таки рятусь. Зрозумійте, що це konieczність, а не мій каприз. Усі інші журнали видають організації і їм легше утримувати свої видання. Та й друкують майже всі у своїх друкарнях, а не в чужих, як я.

Вірю, що читачі урахують мій стан і не гніваться.

П. ВОЛ.

ONTARIO

PROVINCE OF OPPORTUNITY

Government Information

З департаменту Транспорту

Поправки до Закону про рух на шляхах

Уряд Онтаріо запропонував, а Легіслатура затвердила наступні зміни в Законі про рух на шляхах в Онтаріо:

Сигнали на закручування не дозволяється вживати, хіба водій має намір закрутити, змінити доріжку їзди, або рушити з позиції паркування.

— Входить в дію негайно.

Блимаючі зелені вуличні світла можуть бути вживані, щоб дозволити автомашинам закрутити направо або наліво, або їхати прямо, коли рух у протилежному напрямку має червоне світло.

— Входить в дію 1 вересня 1968.

Пішоходам забороняється переходити вулицю на блимаючі зелені вуличні світла, хіба це дозволено написом "ТІИ", і в такому випадкові пішоход мусить повинуватися світлам.

— Входить в дію 1 вересня 1968.

Завішення ліцензії до 30 днів за швидкість 30 миль на годину або більше в місцях з обмеженою швидкістю дається до вирішення магістратському обзінувачуючому судді.

— Входить в дію негайно.

Усі вживані автомобілі при продажі торгівцем мусять мати посвідку про добрий механічний стан або ліцензійні плити мусять бути повернені до Онтарійського Департаменту Транспорту. Не дозволяється також заключити

приватного продажу, хіба що при заяві на перебрання долучиться посвідку про добрий механічний стан або відчепиться ліцензійні плити. У такому випадкові новому власникові видається посвідка на автомашину в невідповідному механічному стані. Новий власник зможе одержати плити, коли пред'явить теперішню посвідку про добрий механічний стан машини.

— Входить в дію 1 листопада 1968.

Охоронні шоломи для мотоциклістів, які відповідають приписаним стандартам, мусять бути ношені всіма водіями і пасажерами.

— Входить в дію 1 вересня 1968.

the Hon. John Robarts
Prime Minister of Ontario

КУПУЙТЕ ДЕЛЮКС ACADIAN CZARINA VODKA

Ясна як криштал.
П'ється дуже добре
чиста або змішана.

ACADIAN — перша на списку
для людей, що вибирають.

Acadian Distillers, Bridgetown, Nova Scotia

ПРИДБАЙТЕ СОБІ

ПРИДБАЙТЕ СОБІ

Нову кольорову Карту УКРАЇНСЬКОЇ РСР

І МОЛДАВСЬКОЇ РСР

ВЕЛИЧИНА КАРТИ — 27 НА 38 ЦАЛІВ.

Складена і надрукована в Україні.

- На карті показані області, райони, міста, містечка, села, шляхи сполучення, ріки.
- Це карта, на яку ви довго чекали. Тепер можете її набути в “Українській Книзі” в Торонті по дуже приступній ціні — за \$1.00.

ЗАЙДІТЬ ДО ОДНОГО З МАГАЗИНІВ “УКРАЇНСЬКОЇ КНИГИ”
на 962 Блур Стріт Вест або 1162 Дондес Стріт Вест в Торонто.

Можете надсилати замовлення поштою.

Залучіть поштовий переказ на \$1.00 і шліть на адресу:

UKRAINSKA KNYHA

962 Bloor Street West

Toronto 4, Ontario